

Martin Pierre : Mouez Kerne.

(bet ganet e Gwiskri e 1868 - marvet e Gourin e 1935. Beleg e oa).

Bet embannet e 1929.

E 1900 e oa bet embannet eul leor "Skaer ha Gwiskri" ha ne oa nemed "Pardon Skaer" hag "Eur pegad etrer daou gog" e-barz.

Pep skrid a zo heuliet gand eun droidigez e galleg. N'eo ket bet lakaet amañ.

Modernnaet eo bet an doare-skriva.

Aliez a-walh e vez levezonet Martin gand ereadurez ar galleg.

Taolenn

Pardon Skaer

Eur pegad etre daou gog

Kanaouenn Rabditou

Job Kerbos

Bit, ma yar, Bit !

Glodig Milin Gêr-an-draoñ

Furnez Breiz

Divinadennou

Kloaregig Karn-ar-ster

Ar bleiz hag an oanig

An eostik

Yannig hag e gaz

Aotrou Kergoad

Ar vran hag al louarn

An nezadeg

Al labourer-douar hag e vugale

PARDON SKAER

An amzer 'zo bet tomm, ar zegal hag ar herh
Evid gouel Sant Aken 'zo klozet¹ e peb leh ;
Skourret eo ar freillou da hortoz an eost du² :
E Pardon Sant Alen e vo tud a bep tu.

« Daou vaout ha pemp tok gloan, mouchoueriou ha butun
'Vo 'hortoz o ferhenn e bourh Skaer 'benn dilun ;
Ar re o-deus kezeg, dihodet o morzol³,
A hell da Bontigou o has da haloupad. »

Setu ar pezh a glev, e Gwiskri da vintin,
Ar re 'chom da zelaou Laport-Koz⁴ war e vin⁵.
Hey ! Boulbenn, Nihuellou, Bomin-Bin⁶ hag Haskoad,
Stardit ho prageier, soavonit mad ho piz-troad⁷,
Ha diskouezit c'hoaz eur wech d'ar hourennerien ganfard
E kaver e Gwiskri tud euz gouenn *Yann Toupard* !
Ha c'hwi, paotred Zaone⁸, kasit ho troterien
Da ziskouez 'benn arhoaz da *Vikael Klemmerien*
E zo⁹ en on parrez, d'an drot ha d'ar pevar-zroad¹⁰,
Kezeg deg gwech souploh evid *Laouig Kergoad*.

AL LUN VINTIN

Kentiz hag ar mintin, hed-a-hed an heñchou
Ne gaver nemed tud o vond a-vandennou
Da weled piou e Skaer 'greto mond da hoari
Gand re 'ma eet ar maout da zeiz Pardon Gwiskri.

Kerkent hag ar zao-heol, oll ruiou Skaer a gorn¹¹
Gand *oeñgn-ha-oeñgn Boulik*¹² ha *Bombard Dall Rosporn*.
Ar merhed a lugern gand o holierou braz,
Ar baotred 'n em vodet en-dro d'ar *Mil-ha-Kaz* ;
Med ne vern pegen braz eo o hoant da zañsal

---

¹ klozet : serret.

² an eost du : eost an ed-du.

³ dihodet o morzol : iskiz a-walh. C'hoant e-neus bet da lavared "divorfil e ziouvorzed".

⁴ Laport-Koz : ano an den.

⁵ e vin : e vên. ("min" e-leh "mên" evid ar rim).

⁶ Bomin-Bin : Bomin-Bihan.

⁷ ho piz-troad : iskiz. "ho pizied-troad".

⁸ Zaone : Sant Maodez.

⁹ E zo : ez eus.

¹⁰ d'ar pevar-zroad : d'ar pimperlamm.

¹¹ a gorn : a dregern.

¹² oeñgn-ha-oeñgn Boulik : son biniou Boulik.

Ha da ziskouez d'an oll pegiz 'ouzont bragal.
Red 'vo dezo gortoz fin ar haloupadeg
Evid hijal o hwenn dirag ti Rodalleg.
E korn ti Yann Derrien, e-pad an amzer-ze,
Kristoh¹³ vount 'n e zakod meur a droiad kafe,
Ha kalz a baotred yaouank, flakeet dezo o yalh,
'Vo gwelet 'raog kreisteiz o kestal eur bannah !

I

AR HALOUPADEG

- Med setu unneg eur ! Poent eo, Fañch-Loeiz Robin,
Ober an dro d'ar vourh gand ho paz¹⁴ taboulin.
- Pe 'ta¹⁵ ! eet oh bouzar ? Ema 'barz an Neh-Ru¹⁶,
- Ha d'ar haloupadeg mond a reer dioustu.
- Gwelet ho-peus Dupont, gand e stleugou melen,
- O vond dre ma helle hed-a-hed gand an hent,
- Henez a vez bep bloaz o tilaosk ar hezeg¹⁷....
- 'Vid gweled mad an traou, mall eo deom'ta redeg.

Trizeg jao moan ha prim, reñket war ziu linenn,
Da hortoz an taol fouet, a wink, a hij o fenn,
« *Gwioh !* ¹⁸», a lavar ar Mêr, ha kentiz pep toucher¹⁹,
E benn war houg e jao, a zav e-barz an êr
E-kreiz ar boultrenn zu a nij diwar an hent.
Ne glever en-dro deoh 'med hopal a-bouez-penn :
« Dalh 'ta, Mikêl Kergwign ! Dalh 'ta, paotr Kerikel ! »
« Dalh 'ta, Bourhiz Gwiskri ! Dalh 'ta, Herve Kernel ! »
'N eur weled e fillor e-mesk an doucherien,
Alen Goz Kerbastiou 'n-eus kollet mik e benn :
E gorn pochenn-ridet²⁰, e voest tont, e zirenn,
Oll e rikou butun a gouez war an dachenn.
« - Va fillor Job, emezañ, henez n'eus ket e bar ;
Klaoustre gand ne vern piou 'vo ar henta er par ! »
« Arsa, paour-kêz Alen, gand ho filhier, grit peuh²¹ !
Ar jao 'zo dindannañ 'zo gagnoh 'vid eur veuh,
Ha gand e ziouharr 'dreñv, ma ne dap rah an hent...

---

¹³ Kristoh : ano an den.

¹⁴ ho paz : e Giwkri ne lavarer ket "te", med « c'hwi ».

¹⁵ Pe 'ta : Petra eta (e Skaer, Gourin ha Karaez).

¹⁶ an Neh-Ru : e neh ar ru.

¹⁷ o tilaosk ar hezeg : o leuskel ar hezeg.

¹⁸ Gwioh ! : Geoh ! It !

¹⁹ toucher : marheger. "an doucherien", izelloh.

²⁰ pochenn-ridet : ridet penn e gorn-butun.

²¹ peuh ! eur veuh : peoh, eur vuoh.

Med dastumit founnuz ho korn²² hag ho tirenn !
 Kleved a reom hopal : « *Erru int ! Erru int !*
 « *Dalh 'ta, Bourhiz Gwiskri ! Dalh 'ta, Mikêl Kergwign !* »
 Pa wel jao ruz Zaone²³ o sevel e bevar droad,
 « O Gwerhez ! 'lar Alen, 'dalv ket 'r boan deom c'hwesad²⁴ !
 Henez 'vo degouezet 'kreiz lann ar Hleuniou
 'Raog ma vo gwelet Job war beg krog²⁵ Pontigou ! »
 Fallaad a reom, paotred, koz-mad on, emezañ,
 Ha jao 'bed euz leh all 'zo bet c'hoaz ar hentañ.
 Petra ne laro ket paotred ar hasedou²⁶ ?
 Gand eur jao euz Gwiskri 'ma eet maout Pontigou !
 -« N'em jalit ket, Alen, eme Loeiz Kergwaler,
 Ar jao-ze, paour-kêz den, 'zo genidig euz Skaer. »
 -« Mad eo an traou, neuze, deom buan, bugale,
 Da baea eul lom jistr da baotr Bourhiz Zaone. »
 -« 'Tal Kroaz-ar-Mision ne weler nemed tud ;
 Torret eo an dioukouarn gand an trouz, an tabut,
 Ha kaer 'n-eus Alen goz, n'hell ket treuzi ar bobl,
 Red mad eo dezañ 'ta gortoz e fillor Job. »
 -« Pegiz, eme Alen, ez oh keit-se war-lerh ? »
 -« Da Vijou, eme Job, Loeiz 'n-eus roet re a gerh,
 Ha dioustu 'n eur ziblas, Bijou a gollas e lañs,
 Paneved-se eñ 've bet ar henta, pe daol chañs²⁷. »
 -« Den ebed ne rey goap euz jao fillor Alen,
 Ha Bijou yey d'ar gêr, eur zeizenn ouz e benn ;
 Med 'n eur zegouezi en ti, Job 'laro d'ar paotr-saout :
 « Paneved ho tokad kerh²⁸, ganeom 've deut ar maout ! »

Pa ziskenn paotr Zaone, d'an traoñ gand an Neh-ru²⁹
 Ne oar ouz piou prezeg, kleved 'ra a bep tu :
 Demad, kenderv Bourhiz ! demad, kenderv Zaone,
 Rag kenderv 'vo d'an oll hirio e-pad an de'.

---

²² ho korn : ho korn-butun.

²³ Zaone : ano eul leh (Sant Mañde)..

²⁴ c'hwesad : da dapoud.

²⁵ krog : kreh.

²⁶ ar hasedou : ar hasetennou.

²⁷ pe daol chañs : marteze a-walh.

²⁸ tokad kerh : leun eun tok gand kerh.

²⁹ Neh-ru : ru an neh.

KREISTEIZ

Med e-kreiz ar safar, ar hloh a zav e vouez,
An Añjelus a zon e tour koz ar barrez,
Hag an dud a-vêz-bro³⁰, ken boemet tuchantig,
A zo souezet-braz, ne glevont mui eur grik.
N'ez eus en-dro dezo nemed ar *chiminaoued*
Hag a zalh war o fenn o zammig tok krignet ;
Pa zon an Añjelus, kristenien Breiz-Izel
Da Rouanez an Neñv a gas salud an êl ;
Ankouad 'reont an douar 'vid sevel o spered
'Trezeg ar Werhez vad, o Mamm vuia-karet,
Ha gwelet 'vo henoz, e-kreiz eun tabut braz,
Paotred Skaer ha Gwiskri oh ober sin ar groaz,
Hag o hortoz ma vo gand o mignoned vezo
Laret o Añjelus 'vid distrei d'o feg-bleo³¹.

E ti braz Kersuleg, e hini Rodalleg,
'Vid an tokou moull-hir³²deut euz hent Bannaleg
'Vid an itronezed hag a zoug pevar-lagad³³,
Lakeet zo ouz ar ber kig konifl ha kig gad,
Ha n'e' ket e Kemper, na memez e Pariz,
O-deus lipet o fao³⁴ war-lerh traou ken iskiz :
P'he-deus he zavañcher wenn, fillorez Kanita³⁵
D'ar begou milzinna 'oar kempenn dezo eun dra !
« Eun tamm ragoud bevin, eme paotred Gwiskri,
E-barz ti Joz Gorvan 'rey kemend vad dim-ni. »
Ar re outo n'o-deus na kar na *kerrial*³⁶,
Nag en-dro da vourh Skaer, nag en-dro da Doial,
A ya da di Gorvan da hortoz ar gourenou.
Jao ruz Zaone 'yey sod gand ar fougou !
« Cheinig !³⁷ 'lar Yann Peñseg, selaou 'ta, Fañch Kozig,
'Giz e lare Frañsez da Yann Go tuchantig,
Sur, ouspenn kant vloaz 'zo, n'eus ket bet e bourh Skaer
Eur jao hag a zave 'giz-se e zivesker ! »
« Eul leo 've bet a-raog, eme Jako Graozeg³⁸,
Ma vijen bet warnañ, rag me 'oar touch kezeg. »
« Hag an hanter ouspenn, a respont Perig Fall³⁹,

---

³⁰ an dud a-vêz-bro : an dud a zivêz-bro, an estrañjourien.

³¹ o feg-bleo : o zach-bleo.

³² an tokou moull-hir : tokou uhel a veze gwechall-goz evid ar baotred.

³³ pevar-lagad : lunedou divrank.

³⁴ o fao : o bizied.

³⁵ Kanita : Santez-Kanita.

³⁶ na kar na kerrial : (notenn gand an oberour) : na kar na karrigell. C'hoari-geriou : "na kar na par".

³⁷ Cheinig ! : estlamadenn.

³⁸ Graozeg : "tord" hervez an oberour.

³⁹ Perig Fall : e lesano.

Diou leo d'an nebeuta, paneved ar re all ! ».

« Per, eme Job Koz, C'hwi 'zo hanter *paotr-Skaer*,
C'hwi 'ra mad ober fent gand ar pezh a larer,
Rag ma talh re Wiskri d'ober re a fougeou,
Butun⁴⁰ a vo, me 'gred, 'raog ma yeer d'ar gourenou.
Ya, du-ze, d'ar penn all, Youn a griz beg e fri,
Hag hennez, me 'lar deoh, ne gar ket kalz Gwiskri. »

Pa ehaner diouz taol prezeg euz jao Zaone,
Ne glever o hopal 'med re Zant Minole⁴¹ ;
'N eur zond euz Loh-ar-Haor, glebiet 'oa o añchenn⁴² :
N'hellont ket merenni heb eun tamm kanaouenn.
E vreh kleiz war an daol, e benn harpet 'n e zorn,
Korantin Tigloaneg a daol trouz hag a gorn :
Ne oar nemed eur zon, hini e Vrestrezig,
Moulet e Montroulez, kant vloaz 'zo tuchantig.
- Dalh 'ta, va eontr Kaoutin⁴³, eme Youn Koadaner,
N'ez eus ket kanerien par deoh-c'hwi e bourh Skaer,
Ha gand ho mouez sklentin, ma yafeh da Bariz,
Gounid 'rafeh eur maout par da hini Bourhiz !
-Degas eun droiad all d'am henderv Youn ha me⁴⁴ ;
« *Par'n Skaer ! bastagnez, chiou, ma Par'n braz ganeom-ni !*⁴⁵ »
Ha 'giz 'lare tuchant Joz da baotred Gwiskri :
- Laoskom an eontr Kaoutin da hopal pezh a gar,
Ha da lonka 'n e êz e hanter "demi-quart",
Kenavo, Joz Gorvan, a lar paotred Gwiskri,
Mond a reom, rag dioustu e yey an traou ba'r hri⁴⁶ !

II

AR GOURENOU

Tostaad a ra diou eur, re striz eo ar ruiou
'Vid an dud diredet da weled ar gourenou.
Laoskit, Fañch Loeiz Robin, laoskit ho krampouez lêz,
Henoz, da vare koan, c'hwi o debro 'n ho êz,
Deuit gand ho taboulin founnuz war ar blasenn,
Hirêz en-deus ar maout da vond da Stang-Aodren.

---

⁴⁰ Butun : reuz.

⁴¹ Zant Minole : Sant-Gwenole (Pennmarh), Sant Nole.

⁴² glebiet 'oa o añchenn : « añchenn " ar vombar. Amañ : dam-vezo e oant.

⁴³ Kaoutin : Korantin, distummet.

⁴⁴ ha me : ha din.

⁴⁵ Par'n Skaer ! bastagnez, chiou, 'ma Par'n braz ganeom-ni ! : Pardon Skaer, bastagnez, hirio, 'ma Pardon braz ganeom-ni !

⁴⁶ e yey an traou ba'r hri : e vo reuz.

Gweled 'reer 'vranskellad, e-skourr ouz ar helh braz,
Butun ha tokeier, mouchoueriou ruz ha glaz,
Ha d'an traoñ gand ar ru, 'trezeg prad Sant-Aodren,
Oll an dud a haloup da heul ar zonerien.
Kaer en-deus Beuzig-Kamm, kaer en-deus lakaad poan,
Hag hijal e droad fouet, den ebed ne lak van !
Ma n'ez eus nemetañ 'giz "komiser polis",
En-dro d'ar heurenerien ne vo ket pikol lis.

Med setu Beg-e-Dok ! gwaz d'an dud divergont,
Rag dre gaer pe dre heg, a-dreñv e ranker mond.
'Tal ar helh hag ar maout ne chomo 'med ar Mêr
Hag an ozahed choajet en dro da barrez Skaer,
Evid gweled pish, ar grenn-baotred a bign,
Ha tro-war-dro d'ar prad, strakal 'ra ar sapin.
E prad Youn Rodalleg, a-raog ma teuy an erh,
Sklibidig⁴⁷ a gavo ouspenn eur bodig seh.
Hey ! Aotrou Rodalleg, bremañ eun tamm muzik,
E-pad ma tiskuizo *Dall Rosporn*⁴⁸ ha *Boulig* ;
Diskouezet ho-peus kavet tud hag a oar c'hoari
Gand "c'hwitalligou kaour"⁴⁹ koulz hag e bourh Gwiskri.
Kerkent paotred bourh Skaer a dap o binvijou.
Afe aoult !⁵⁰ 'lar paotr Tourh, selaou 'ta... orglejou !
O ! biskoaz kemend-all 'm-eus gwelet em buhez ;
E bro *Frañs* par da Skaer n'ez eus ket eur barrez !

Digeri 'ra ar gouren... Postig Koz, 'giz bep bla⁵¹,
A ziskrog diouz ar helh an tamm butun kenta ;
E dok en e zorn kleiz hag e vreh dehou savet,
Ober 'ra tro al lis ha den n'en-deus kavet
'Vid lared : « Chomit 'n ho sao, Postig, ha me 'ya deoh ! »
Red eo boud, m'hen argas ! dihelp⁵² 'giz bleiz Koad-Loh
'Vid kregi e Postig, gwechall enor ar vro
Ken doujet 'n e azmer gand gourenerien an dro.

Hervez ar barz Brizeug, an hini 'n-eus kanet,
Gand kemend a zudi, gizioù ar Vretoned,
Ne gaver ket er vro, e-mesk ar heurenerien
Tud evid killenni ouz Postig ha Kristen.
Ne oa nemed paotr *Gwiskri*, lesanvet *Toupard-Braz*,
'Vid lakaad war o hein roudennou ar yeot glaz.

---

⁴⁷ Sklibidig : ano eur glaskerez-vara, a oa deuz Skaer.

⁴⁸ Dall Rosporn : Dall Rosporden.

⁴⁹ c'hwitalligou kaour : sifohellou e kouevr.

⁵⁰ Afe aoult ! : boughurun !

⁵¹ bla : bloaz.

⁵² dihelp : marlonk (notenn gand an oberour).

Ema ar mouchoueriou oh ober tro al lis ;
 Tapit ho fouet, Beuzig, founnuz eun tamm polis !
 Grit d'ar re 'zo a-raog daoulina war ar prad,
 E-giz-se 'r re 'zo 'dreñv a welo pep krogad.
 Lod a stank o diousskouarn, ne glever en-dro deoh
 'Med : « *Chomit 'n ho sao, paotr Youn ! Chomit 'n ho sao, paotr Kristoh !*
*Chomit 'n ho sao, paotr Gwiskri ! Chomit 'n ho sao, paotr Ponden*⁵³ !
Distroit gand ho mouchour, rag kavet 'peus ho ten ! »
 Da biou ez it, *Kristoh ?* – *Fidou*⁵⁴ ! Joz, n'ouzon ket,
 Eur pikol penn en-deus, euz *Gwiskri* eo, med gred ;
 Lopez a ree anezañ, taol-chañs eur sinori⁵⁵,
 Rag da rei lesanoiou n'eus ket 'giz re *Wiskri* ;
 Med ma n'eus nemed nerz, e-giz am-eus klevet,
 Stard e vo deom c'hoari ouz eur gourener triket⁵⁶ ;
 Red eo deom boud kaled, e-giz eur maout-presour,
 Ma ne bleg e zouharr dindan va hliked skourr⁵⁷.
 E-kreiz ar hrogadou, bremañ n'eus ket unan
 Gouest da blijoud muioh da vraz ha da vihan :
 Tro-war-dro d'e gonsort, Paotr *Kristoh* a wilgamm⁵⁸,
 Med 'giz eur marh miliner pleget dindan e zamm,
 Lopez a skign e zent⁵⁹ hag a wask brusk *Kristoh*.
 Red eo, eme ar Mêr, o diskregi pelloh.
 Kentiz an daou hourener, ken prest da houlen dour,
 A bella diouz al lis gand o hanter-mouchour⁶⁰.
 -*Fidoupen*⁶¹ ! 'lar Lopez *Kristoh* 'zo eul lapous⁶² ;
 Biskoaz n'am-eus kroget e den ebed ken lipous⁶³ ;
 Biken 'm-ije kredet 'oa eun askell-grohen
 'Vid kaoud kemend a reuz e-barz eur hrog gouren.
*Diboa*⁶⁴ am-eus gourenet ouz *Lagadeg* ar *Zent*⁶⁵,
 N'am-eus ket santet c'hoaz va roched ken war stenn⁶⁶ !
 N'in ket d'ar gêr alkent hep kaoud eun dra bennag ;
 Ma n'am-eus eun tok gloan, d'ar gourenou, me 'lar *flak*⁶⁷ !

---

⁵³ Ponden : Pondaen.

⁵⁴ Fidou ! : feiz !

⁵⁵ taol-chañs eur sinori : sur a-walh eul lesano.

⁵⁶ triket : pleustreg.

⁵⁷ va hliked skourr : taol biz-troad, a-ispign (?)

⁵⁸ Paotr *Kristoh* a wilgamm : en em bleg hag a zispleg.

⁵⁹ a skign e zent : a ziskouez e zent.

⁶⁰ gand o hanter-mouchour : eur mouchour a oa ar priz, hag e kemer pep hini an hanter anezañ.

⁶¹ *Fidoupen* ! : va feiz !

⁶² eul lapous : eur gourener.

⁶³ lipous : gwevn.

⁶⁴ *Diboa* : abaoe.

⁶⁵ ar *Zent* : ano eur barrez.

⁶⁶ war stenn : war stegn.

⁶⁷ me 'lar *flak* : ne fell ket din gouren ken.

-War-lerh ar mouchouerou, an tokou 'ra an dro ;
 Gweled 'reer o sevel gourenerien vraz ar vro :
 Paotr Meill-Pont, Gwegan-Braz, Youn Herved, Yann Naetou,
 Boulbenn, Bomin-Bihan, Haskoad, Loeiz Nihuellou.
 Re Skaer, par ma hellont, a veul o henvroiz
 Rag ma'z int bet galvet da houren da Bariz,
 Ha m'o-deus diskouezet ne oa e bro ebed
 Da zistag deoh eul lamm lapoused ken triket.
 Re Wiskri, d'an tu all, a zav o mouez ivez
 Hag a lar e kaver ouspenn deg 'n o farrez
 Hag a zo 'vid c'hoari, ar hliked skourr ha sonn,
 Ouz Naelou hag Herved, Gwegan ha Paotr Meill-Pont.
 E-pad ma tiwiskont o jiled, o chupenn,
 Lopez, war goazez, a grign e damm perenn.
 Daoust d'ar c'hoant braz en-deus d'ober c'hoaz eur hrogad,
 Chom 'ra da weled Loeiz o rei e daol biz-troad.
 Ma n'ez a ket eun tok, emezañ, da Zant Tual,
 Ar maout a yey ganim, pe vo ket mad ar stal !
 -An tokou Moullou-hir, oll an dud a-vêz-bro
 A heuill ar hourenerien kzenkoulz ha re war-dro.
 Oll hourenerien Wiskri, 'deus ar *Morbin d'o zu*⁶⁸ ;
 Re Skaer, ar *Finister*, dreist pep tra Kerjegu,
 Ha ma n'o-deus gajou⁶⁹, eur hoz pezig argant,
 Deut euz yalh Kerjegu, rey vad dezo 'vid koan.

« Paotred Skaer a zo gwevn, eme Jozeb Merdi,
 Med traou 'walh a gavont d'ober gand re Wiskri ;
 Ouspenn tregont vloaz 'zo e welan ar gourenou,
 Biskoaz n'am-eus gwelet c'hoaz ken brao krogadou. »

Troad ouz troad, penn ouz penn, tal ouz tal, fri ouz fri,
 Pevar gourener parrez Skaer ha pevar gourener Gwiskri,
 E-kreiz an hopadeg a zav a bep tu,
 Evid gounid eun tok, 'glask o hrog hag o zu.

Dindan seuliou o zreid, ar yeot 'zo flastret
 'Raog ma welim eun tok o vond a du ebed ;
 Pa bleg unan outo, pa gouez war an dachenn,
 Ne glever 'med : « Lamm eo ! - N'e' ket lamm ! kostien⁷⁰ ! »
 Mar deo unan euz Skaer, paotred Wiskri, kentiz,
 Daoust da Veuzig Kamm, en em vout 'barz al lis,
 A zav war o diouskoaz an hini 'zo deut '-benn
 Da lakaad d'e gonsort e gein war an dachenn ;

⁶⁸ Morbin d'o zu : Tud ar Morbihan a zo a-du ganto.

⁶⁹ gajou : goprrou.

⁷⁰ kostien : kouezet eo war e gostez.

Med oll re Skaer a skout⁷¹ : « *N'e' ket lamm, n'e' ket lamm !*
Ma zo yeot war e gov, war e gein n'en-deus tamm ! »
 Med pa gouez paotr Gwiskri, re Skaer a hop : « *Lamm eo !*
Henez 'vad, bastagnez ! 'zo bet distaget brao ! »
 Ouspenn kant 'n em voutont e-mesk ar hourennerien,
 'Pad ma hop re Wiskri : « *N'e' ket lamm ! bastien !* »
 Evid lakaad ar peoh, ar Mêr hag e ozahed⁷²
 O-deus bet gand Doue oll ar furnez 'zo red.
 Kement-mañ, marteze, 'vo kavet iskiz :
 Hirio an deiz, e Skaer, kaoud a reer c'hoaz justis !
 Ha pep gourener 'n em denn 'trezeg e vignoned
 'N eur lared 'ma eüruz gand ar pezh en-deus bet.

-Setu ar hrogad braz... ar maout a ra an dro ;
 Krog er stag⁷³, Gwegan-Braz gand e droatad baro
 A houlenn ne vern piou euz Gourin hag ar Faoud
 Evid c'hoari gantañ e-barz "*pegad ar maout*".
 « -Ma ve bet Youn Herved, Duval pe Yann Naelou
 A ve bet krog er stag, eme Loeiz Nihuellou,
 Krenet 'mije taol-chañs⁷⁴ 'raog lared : « *Chom 'n ho sao !* ». »
 Med Gwegan, me 'gred 'walh, ne vern pegen kreñv eo,
 Ma n'eus houarn na dir e-giz askorn morzad⁷⁵
 Ne chomo ket 'n e zao war-lerh va zaol biz-troad.
 « *Chom⁷⁶ 'n ho sao, Gwegan Braz, chom 'n ho sao, me ya deoh !* »
 -A ! bastagn ! Gwegan Braz, eme Youn Penn-Koad-Loh,
 Kavet ho-peus ho ten ! Gand ho pouez daou-hant liour⁷⁷
 E baskul ar Veill-Ne⁷⁸, c'hwi hen dalhfe e skourr⁷⁹ ;
 Med 'n eur hrogad gouren, 'giz ar roñfl Goliad,
 Gand ho konsort bihan steuziet⁸⁰ e veh moarvad ! »
 -Oll an dud 'zo souezet o weled Nihuellou...
 Joz Gorvan, Filis Berr, Loeiz Kleh, Yanna Nivinou,
 Kaorantin ha Yann Rest, difennourien bourh Skaer,
 Ne laront mui eur grik, o beg 'chom digor-kaer.
 Joz Kersuleg a lar, e-giz 'tao heb c'hoarzin :
 « Eur hrogad, paotred paour, '*tre sparfell ha drask-bin !* »
 A-raog kemer o hrog, ober 'reont sin ar groaz ;
 A ! eme Kristoh Beg, krena 'ra Gwegan Braz.
 Ouz e gonsort yaouank n'en-deus 'med eur flahad,

⁷¹ a skout : a huch.

⁷² ozahed : pe "e wazed" ; Ar re a zo a-du gantañ.

⁷³ er stag : er gordenn.

⁷⁴ taol-chañs : heb douetañs.

⁷⁵ morzad : morzed.

⁷⁶ Chom : chomit.

⁷⁷ liour : lur.

⁷⁸ ar Veill-Ne : Ar Veill-Nevez (ar Vilin-Nevez).

⁷⁹ e skourr : er vann.

⁸⁰ steuziet : diskaret.

Med mond a ra 'tao 'dreñv gand aon euz e viz-troad.
Paotred Wiskri a skout, ha re Skaer a respont :
« *Dalh 'ta, Loeiz Nihuellou ! Dalh 'ta, marh braz Meill-Pont !* »
En-dro da barrez Skaer, ne vo ket kavet kri⁸¹
Na pa yafe hirio ar maout gand re Wiskri ;
Eun dudi eo gweled eur paotr a ugent vloaz
O lakaad war e gein eun ogr⁸² 'giz Gwegan Braz ;
Ouspenn, war an tokou, Yann Naelou hag Herved
O-deus diskouezet d'an oll 'oant paotred vad bepred.
Plom e-giz eur post-kleud⁸³, Loeiz a glask gand e droad,
Luial⁸⁴ seul Gwegan Braz, daoubleget 'uz d'ar prad.
Pa gred en-deus kavet warnezañ hed e harr,
Gand herr eun tamm mouded a zav euz an douar.
Tostait 'ta, Gwegan-Braz, a hoper tro-war-dro,
Grit eun tamm sao d'ho kein, diskouezet liou ho paro.
Pa'z eo skuiz Gwegan-Braz o tenna d'an tu 'dreñv⁸⁵,
Hey ! 'lar Moris Boded, tuchant e yey d'an traoñ !
Ne oa ket gand Moris e her peurlavaret
Pa weler Gwegan-Braz war e gein astennet.

Skañv, dibill ha seven⁸⁶ e-giz eul logodenn,
Heb rogentez ebed, Nihuellou 'zav e benn.
Ar Mêr hag e ozahed, an Aotrou Kerjegu,
Gwegan-Braz e-unan a ra dezañ dioustu
Eun dornad karantez. Etre Skaer ha Gwiskri,
N'eo ket eur maoutig-lann a lako kasoni.
Gwegan ha Nihuellou, 'raog dilezel ar prad,
A stoko o gwerenn evel daou vignon mad,
Ha maoutig Stank-Aodren, e gwerniou Sant-Tual,
A beuro 'benn arhoaz hep tourtal ar re all.

'Raog dilezel bourh Skaer, ar re a gar ar biniou,
'Vid displega o diouharr, 'ra eun droiad⁸⁷ pe diou.
Gwaz a ze d'ar merhed, gwisket e mod Gwiskri,
'Vo gwelet 'kreiz ar fest o sevel beg o fri !
Diskouezet 'vint gand ar biz, 'benn disul 'n o farrez
Ha gortoz 'rint o zro 'vid dougen ar Werhez !
Nag e verv o halon pa glevont ar biniou,
N'hellont fichal o zroad nemed en eureudou ;
Setu perag eta, da lun Pardon Sant-Per,

---

⁸¹ kri : kriz. Brohet.

⁸² ogr : eur ramz.

⁸³ eur post-kleud : post eur gloued.

⁸⁴ Luial : tapoud.

⁸⁵ 'dreñv : ne rim ket gand "traoñ", nemed ma vefe distaget "dreoñ".

⁸⁶ seven : joaiuz.

⁸⁷ eun droiad : eur gavotenn.

Ne vefe ket greet fest paneved merhed Skaer.
Kement-se ne vir ket ouz re Skaer da gredi
Eo bemdez o merhed ken fur ha re Wiskri,
Ha gwall fall 'vo an traou gand Kaoutin Kerbastiou
Ma ya d'ober e choaz en tu all d'ar *Hleuziou*⁸⁸.

Oll an dud reñket mad, ar re 'gar o repoz
A gemer hent ar gêr a-raog toullig an noz⁸⁹ ;
Ne weler en tavarniou, o ruzal ha lipad,
'Med ar re 'zo boazet da gousked el lennad⁹⁰ ;
Ha c'hoaz d'ar meurz vintin, pa zegouezont er gêr,
Keuz o-deus aliez boud re zaleet e Skaer.

Beteg ar Pardon all, e peb leh 'vo klevet :
Par da Skaer ha Gwiskri n'eus diou barrez ebed,
Hag er henta brezel, *Gwillou*⁹¹ 'rey sellou du
Ma wel *Skaer* ha *Gwiskri* o-diou er memez tu !

Kerlabour, d'an 29 a viz Gwengolo 1889.

---

⁸⁸ ar Hleuziou : eur gêriadenn euz Skaer a zo war vevenn Wiskri.

⁸⁹ toullig an noz : serr-noz.

⁹⁰ lennad : skoasell.

⁹¹ Gwillou : Impalaer an Alamagn, e-noa gounezet ar brezel e 1870 a-eneb ar Frañs.

Eur pegad etre daou gog

Kog Skaer ha kog Gwiskri

Kog bourh Gwiskri, kog beg an tour,
Troet e veg ouz Kerlabour
Hag e lost war-zu ar Faoued
Ouz krog bourh Skaer en-deus preget⁹².
Kog bourh Skaer, 'giz am-eus klevet,
'Vid diskouez eo distagellet,
Da gog bourh Gwiskri, hebdale,
En-deus kaset e zoare⁹³.
E-pad e oant-i o chalpad⁹⁴,
Lakaet o-desu meur a gornad⁹⁵ :
Gand aon da voud skuiz d'o zelaou,
Ni 'lako eur houblad⁹⁶ pe daou.

Ar hornad kenta

Kog Gwiskri a glask lakaad eun tammig buhez e kalon kog Skaer

Va mignon paour, a bell amzer,
N'am-eus ket ho kwelet seder,

---

⁹² preget : komzet.

⁹³ En-deus kaset e zoare : en-deus kaset kelou.

⁹⁴ o chalpad : o chabousad.

⁴ meur a gornad : meur a gornad-butun.

⁵ eur houblad : ur houblad kornad-butun.

⁶ tripenn : roustad.

Tapet ho-peus 'ta ho tripenn⁹⁷
Peogwir e kuzit ho klipenn ?
Kizier Konk⁹⁸ 'zo gwall lapoused,
Aliez o-deus ho soubet⁹⁹,
Troit ho kein dezo 'ta, komper,
Mar fell deh 've brao an amzer.
Bemdez, kentiz hag ar mintin,
E klevan hopal en-dro din :
« 'Ma kog bourh Skaer e toull an dour
Hag ar gleb¹⁰⁰-ni e Kerlabour
Arsa, Yann baour, d'an diaoul biskoaz !¹⁰¹
Deus¹⁰² da weled... 'ma er gwalarn c'hoaz.

-

« Fidoupenn¹⁰³ ! ya 'had, plomm-ha-plomm ;
N'om ket prest da gaoud amzer domm.
On tamm segal 'vo ket dornet
Peogwir ar hog ne ziskouach ket.
N'ouzon ket kaer petra 'rafen
Ma tigouezfe dezañ diskenn,
'Benn bremañ 'n-eus greet a-walh a zroug
'Vid rafen eun tamm gwi d'e houg. »

Kog Skaer

N'eo ket c'hoaz karget ar hejer
Gand Doue da ren en amzer.
C'hwi 'gred pa zellin ouz Gwiskri,
Pa vim-ni on-daou fri-ha-fri,
'Teuio an heol euz an neñvou

---

⁹⁷ tripenn : roustad.

⁹⁸ Konk : Konkerne.

⁹⁹ soubet : roustet (hervez an oberour).

¹⁰⁰ ar gleb : bleub.

¹⁰¹ d'an diaoul biskoaz ! : ha posubl eo ?

¹⁰² Deus :E Gwiskri e vez lavaret « c'hwi" ha nompas "te". Amañ ez eus eur meskaj etre an daou stumm.

¹⁰³ Fidoupenn : feiz, ya .

Da graza an ed el leuriou ?
Meur a wech am-eus distroet
'Trezeg al leh ez oh kludet
Heb gweled gand va daoulagad
An amzer glaourenneg o vraoaad.
Ouspenn, selaou 'ta, kement-se,
N'on ket 'vid boud ganeoh bemdez ;
Me am-eus kalz a vignoned,
Tremen dioute eo din dleet.
P'am-esu kanet 'hed ar mintin,
Trei 'ran 'ta ouz lenn Rosporden
Pa vez seh-korn va gourlañchenn ;
Rag-se na vezit ket souezet
Mar droan va hein d'ar Faoued,
Rag ar gwel ouz al lanneier
Ne zistan ket d'am boueleier¹⁰⁴.
Beb gwech e ve fall an amzer,
Re Wiskri 'gouez war kog bourh Skaer ;
Tamallet e ve dezañ 'tao
Avel ha grizill, erh ha glao ;
Dre 'benn chañs eo uhel pignet,
Paneved-se pell 'zo 've krouget.
Yann ne dlefe ket mallozi,
Rah er bed-mañ 'vin ket pell mui :
Ma'z eo gwir ar pezh 'm-eus klevet,
'Raog ar bloaz nevez 'vin er vered.

Kog Gwiskri

Emaoh c'hoaz en dristidigez,
E-giz ho kavan aliez ;
Kaoud 'rit ar vuhez re bounnar¹⁰⁵

---

¹⁰⁴ boueleier : bouzellou.

'Raog oh deut-mad war an doaur ?
N'oh ket 'vid pellaad ar maro,
Ha 'n em zerhel, non d'an dero¹⁰⁶ !
Ya, gra c'haoz eur zao d'az pragou
Ha jarr¹⁰⁷ e stokenn d'an Ankou.

Kog Skaer

Ma ouifeh pezh a ouzon-me
Ne brezegfeh ket evel-se ;
Gweled 'rit eur siminal gwenn
Savet tre-ha-tre d'am hichenn ?
Hama ! n'ez eus nemed hennez
Oh ober din kemer enkreuz.

Kog Gwiskri

Penaos e krenit kemend-all
'Raog eur hoz tammig siminal ?
Eun tamm gwrez eur wech an amzer
Ner ra ket re zroug d'ar hejer,
Dreist-oll war-lerh eun nozvez reo,
Pa ve gwenn-kann o zammig bleo.

Kog Skaer

Ar siminal-ze echuet
A vo eun tour uhel-meurbed :
Tregont troatad d'an nebeuta
'Maer soñj e zevel dreioست hema¹⁰⁸

---

¹⁰⁵ : re bounner (evid ar rim).

¹⁰⁶ non d'an dero : bet troet e galleg gand an oberour : "nom d'un chêne !" ; iskiz !

¹⁰⁷ jarr : ro. (Ne gaver ket ar ger-ze e geriadur ebed).

¹⁰⁸ hema : hemañ (evid ar rim).

Ar henta jilgog¹⁰⁹ 'vo kavet
War beg ar groaz a vo pintet.
Me 'zo bremañ kalz re zister,
Dre oll ar barrez hel lavarer ;
Dindan eun nebeud deveziou,
Mall 'vo paka va rabotou¹¹⁰,
Ma ne fell ket din boud gopaet
Gand eur geoleg¹¹¹ dreist din kludet.

Kog Gwiskri

Ho tad-koz, 'giz ho-peus klevet,
'N-oa bet eur maro trist-meurbed ;
Mouget eo bet, eñ 'kreiz e vrud,
Gand eun tal kurun war e glud.
Hennez ha me 'oa daou vignon,
E-giz ema on daou Berson.
Bremañ zo tro daou-ugent vloaz,
Din 'n eur ouela, eñ a lavaras :
« N'eo ket hep krena e welan
An harnu¹¹² ken kreñv er vro-mañ :
Rag ma kendalh da haloupad,
Sur a-walh on da gaoud eur friad :
Ma tegouez din koll va hrogenn,
Dalhit tomm d'am heritourien... »
N'oa ket e her peurlavaret,
Pa gouezas d'an traoñ, luduet ;
Ar mein a nije mell-divell
Evel deil gand eur barr-avel ;
Re vourh Skaer 'oa ken stravaillet¹¹³,

---

¹⁰⁹ jilgog : den iskiz. Amañ "kog iskiz".

¹¹⁰ paka va rabotou : mond kuit.

¹¹¹ eur geoleg : unan ha n'e-neus desket netra.

¹¹² harnu : arne.

¹¹³ stravaillet : strafuillet (notenn gand an oberour).

Ken na ouient peleh sailled¹¹⁴ ;
Ouspenn hanter-kant bragou braz
Tre d'ar penn-daoulin a riskas !
Koll ken founnuz eur gwir vignon
'Oa evidon eur rangalon,
Diboa¹¹⁵ on war beg tour Giwskri,
N'am-eus kavet netra ken kri'¹¹⁶,
Ho kweled o tiskenn d'ho tro...
Traou a-walh 'vid rei din ar maro.
Ne laoskin ho pilad biken,
Gwell 've din c'hoaz koll va hlipenn !

AN EIL KORNAD¹¹⁷

Kog Gwiskri a gemer truez ouz kog bourh Skaer,
hen pedi a ra da gemer e blasig war tour Gwiskri

Kog Gwiskri

Pell 'zo en em welan 'kosaad,
Gwall fall e ya va daoulagad ;
Beh 'm-eus 'weled Roudoualleg,
Meneziou Laz ha re Sant-Wazeg ;
Kaoud lunedou 'kavan iskiz,
Peogwir n'eo ket deut c'hoaz ar hiz ;
Va diousskouarn ivez 'zo bouzar,
Poent eo din diskenn d'an douar
Evid eur hoz kogig dister,
Servijet mad am-eus Sant Per :
Kant vloaz 'zo on war tour Gwiskri,

---

¹¹⁴ sailled : mond da skoacha.

¹¹⁵ Diboa : abaoe.

¹¹⁶ kri' : kriz (evid ar rim).

¹¹⁷ kornad : kornad-butun.

C'hoant am-eus d'ober eun diskui'.
Keit-se an neb 'n-eus labouret,
Ne gredan ket 'laer e retred.
Hama, pa'z int ganeoh dre fae,
Buan, dinijit diouz aze ;
Deuit da gemer va flasig-mañ,
C'hwi 'vo c'hoaz ar Roue amañ :
Gwell eo boud kenta e Gwiskri
'Vid boud e Skaer an eil pe 'n dri¹¹⁸ !

Kog Skaer

'Vid da Wiskri n'in ket biken,
Kouls 've din mond da Zant-Turien¹¹⁹,
N'eo ket gwelloh boud maro c'hoaz
'Vid boud du-ze 'tebri hirraz¹²⁰ !
Petar 'lavaro re an dro ?
Setu ar hog-ni 'mêz ar vro !
Rag Gwiskri, e-giz 'm-esu kelevt,
'Mêz ar bed a zo lakeet.

Kog Gwiskri

Nag ne blij ket deoh va farrez,
Mirit ganeoh ho koaperez ;
N'eo ket ar Pont-Ledan, taol chañs,
'Lak ahanom 'mêz euz ar Frañs ;
Gand re Skaer me 'houlenn iskiuz¹²¹ !
Piou eo an tosta da Bariz ?
D'an tu-ze pa ya an houldi,

---

¹¹⁸ 'n dri : an drede (evid ar rim).

¹¹⁹ Zant-Turien : Sant-Turian.

¹²⁰ hirraz : hirnez.

¹²¹ iskiuz : iskuz.

Trei 'reont o fenn-dreñv da Wiskri ?

Kog Skaer

'Mêz euz ar Frañs ne laran ket,
Lared a ran eo gwall vrudet,
E-giz eru hoz broig distro,
Leh n'eus 'med tud hanter-vrao.
Me 'diboa on war an douar
A zo boazet diouz ar safar,
Da gleved bepred traou nevez,
C'hwi 'wel n'on ket 'vid chañj buhez.

Kog Gwiskri

Ma ne glaskit 'med c'hoariou,
Safar ar bed, neventiou,
Ne gredan ket 'rit ho tever
E-giz e tleit hen ober.
C'hwi 'oar, pep kog war beg e dour
A dle boud tik d'e bez-labour,
Da zelled a-raog hag a-dreñv,
Da zelled e pevar horn an neñv ;
Da drei d'an traoñ¹²² pa zo sin hlao,
D'ar hreisteiz pa zo amzer vrao,
D'ar biz a-raog trouz ar gurun,
Hag e-giz-se e-pad ar zun.

Kog Skaer

'M on leit zo dindan an amzer
Heb gouzoud petra 'm-eus d'ober !

---

¹²² d'an traoñ : d'ar hornog (hervez an oberour).

Dre hras Doue, boud zo em fenn
Daoulagad mad pa vent war stenn ;
N'eo ket red din lakaad va foan,
E-giz pa vefen laha tan,
Evid lared d'al labourer
E vo fall pe mad an amzer :
Kmeent pluenn a zo em lost
'Oar pebez¹²³ amzer a vez tost !
Biskoaz on faziet zoken
Ken e zo preget va diskenn,
Kement-se n'eus ket va miret
Da gaoud plijadur 'barz ar bed,
Da hoarzin da greo¹²⁴ va bouzellou,
Gand Paotred Skaer lared fentou.

AN DRIVED KORNAD

**E Skaer n'ez eus netra muioh evid e Gwiskri.
Kog Skaer 'hell chañj glud heb lure.**

Kog Gwiskri

Gwiskri nend eo ket eur vro ouez,
Na bro an ermited ivez,
Amañ, grit ganeoh ho tever,
Stard eo kaoud eur barrezig vin¹²⁵
(Me a breg bremañ hep c'hoarzin)
Leh zo kemend a draou kuriuz
'Vid didui eur hog fentuz.

---

¹²³ pebez : peseurt.

¹²⁴ Da hoarzin da greo : da hoarzin da greñv va bouzellou = da hoarzin kement ha kement.

¹²⁵ vin : vihan.

Kog Skaer

Amañ, me 'wel a-garradou
Tokou moull-hir war ar ruiou,
Kolieriou braz gand ar merhed
Ha neud seiz war brusk ar wazed.
Chupennou lin paotred Gwiskri,
Gwildronnet¹²⁶ gand eun tamm neud-hri¹²⁷,
Ha broziou gloan rouz ar merhed
N'o-deus bet biskoaz plijet.

Kog Gwiskri

Moullou-hir amañ ne gaver
Nemed gand Jak-ar-Ramogner¹²⁸,
Pa ve war beg ar siminal
O c'hwitellad hag o youhal,
Ha pa fell dezañ kloza piz,
Uhel, lard, andouill pe saozsiz¹²⁹ ;
N'ho-peus ket da voud fir¹³⁰
'Vid gweled tokou moullou-hir.
Breamñ zo hanter-kant vloaz 'zo,
Ne weler ket seiz 'barz ar vro ;
Fichet gand gloan ar maoutig-lan n,
Merhed Skaer a oa ker koant.
Ma ne glaskit 'med bragerez¹³¹,
N'h-pezit aon dond en on touez.
Rag e Gwiskri, a-nevez 'zo,
Ar gloan hag al lin 'zo maro ;

---

¹²⁶ Gwildronnet : savet fall.

¹²⁷ neud-hri : neud teo.

¹²⁸ Ramogner : skarzer siminaliou.

¹²⁹ saozsiz : silzig.

¹³⁰ fir : fier.

¹³¹ bragerez : brageriz.

Evid ober e-giz re Skaer,
Pezidaou boulouz a brener ;
Biskoaz 'm-eus gwelet kemend-all...
Oll o-deus o beh da skleñjal.

Kog Skaer

Ouspenn, amañ e vez galleg
Ken aliez ha brezoneg ;
Braz ha bihan, yaouank ha koz,
Oll, me 'gred a-walh, 'ouezont o foz,
Beteg komper Herri Gallig,
P'en-deus lonket e dasadig.
Eur blijadur eo o hleved
El Leur-gêr-foar pa'z int bodet.

Kog Gwiskri

'Vid ar galleg, hanter-dommet,
Hen trohi 'reont a-dreuz, a-hed,
Oll e ouezont mad "*oui* ha *non*
*Qu'est-ce qu'il veut ? Fout 'ran dioutoñ*¹³² »
Mar glaskit an tu da hoarzin,
Deut 'ta da zelaou ar moh bin,
Lared 'reont 'n eur zevel o fri :
« *As-tu trouvé ? – oh ! oui ! oh ! oui !*
Tregont vloaz 'zo, 'klevan bep sul :
« *Toujours crapaud, jamais crapul !*
Bisit, dis prun, prun c'est breton,
Moi suis français, moi Per Bonbon,
Moi grand marchand de Kimperlé,
A tout le monde moi sais parler. »

---

¹³² dioutoñ : dioutañ.

Kog Skaer

Bep bloaz, da zevez ar Pardon,
E vez e Skaer gand e Varbon¹³³,
Hennez a zo eul lapous fin :
Gwaerza 'ra e-giz per jerdin¹³⁴
E ber kloh braz hag e ber goañv,
Kaled 'giz mein pa'z a an hañv.
Pez a ray din ar muia keun¹³⁵,
A vo dilezel Yann-ar-Hleun ;
Hennez a ya amañ bemnoz
Da zaludi e dourig koz,
Ha da riñsal diouz ar vered
Ar re 'vir ouzom da gousked.

Kog Gwiskri

Larit 'ta, kogig Sant Alen,
Anavoud a rit Madalenn ?
Gwelet ho-peus begig he fri ?
Hi eo Rouanez bourh Gwiskri.

Kog Skaer

Bep sadorn, ouspenn deg vloaz 'zo,
He gwelan oh ober an dro,
O vond ha dond 'barz an tier,
'Kinnig butun da oll re gêr ;
Na pa ve nemed eviti,
Mond a rin ganeoh da Wiskri,

---

¹³³ Varbon : e wreg "Barbonne".

¹³⁴ jerdin : jardrin.

¹³⁵ keun : keuz. (diosutu dindan : ar Hleuz).

Ya, mond a rin, laret am-eus ;
Kenavo deoh, Yann-ar-Hleun-Beuz !

AR HORNAD DIWEZA

Eur gwall grogad

Kog Skaer

Pa welan ho klud koulskoude,
'Giz d'eun neizig e-touez ar gwe',
Gwall dost d'an douar hen kavan :
Hennez a dle boud kozig mad,
Ken koz ha marh Laouig Kergoad,
A lakee diou pe deir eur
Evid diskenn krog ar Vedeur.

Kog Gwiskri

D'am zad-kuñv, hervez 'm-eus klevet,
Tri hant vloaz 'zo eo bet savet ;
D'ar penn kenta 'oa uhel-braz,
Teir gwech eo bet taolet d'an diaz.
Skuiz d'e zével ken aliez,
'Giz eur forn eo greet eun devez.
Diboa, biskoaz kaouad harnu
Euz kog ebed 'n-eus greet ludu :
Pell 'zo braz, oll kejer va gouenn
A zo maro dre gozijenn¹³⁶.
Med bremañ pa zo impentet
Eur metal tra¹³⁷, 'giz 'm-eus klevet,

---

¹³⁶ gozijenn : dre gozni.

¹³⁷ Eur metal tra : eun dra e dir.

'Vid diwall buhez ar hejer,
(E ano 'zo *paratonner*)
An aotrou Person 'zo soñj mad,
'Raog pell amzer vu uhellaad.
N'eo ket mein na koad a vanko
Na kirri, nag aôn¹³⁸ d'o charreo
Na glaskfe an Aotrou Person
Va zevel dreist tour Babilon.
Lod euz Gwiskri 'dize¹³⁹ karet,
Peogwir 'raog pell 'vo diskaret,
Degas amañ beg tour koz Skaer,
Pez 'zo 'trezoh hag ar hleier.
N'her goulenner ket 'vid netra,
Kinniget o-deus peadra.
Lod all 'lare : « Gand nebeutoh,
Ni 'bo mein kaer euz Toull-ar-Roh,
Ha na pe goustfe muioh c'hoaz,
N'eo ket red dim-ni, m'hen argas!
'Vid sevel eun tour da Zant Per
Mond da glask eur penchell d'ar Skaer¹⁴⁰.
Paour ha pinvig, hervez o stad,
Bep sul an oll lako er plad,
Hag e-giz-se tour bourh Gwiskri
Penn ha troad 'vo greet ganim-ni ;
Ne vo ket hopet er foariou
E vim o vragal gand restachou ! »

Kog Skaer

Ne gredan ket e vo laosket
'Tal an all 'giz eur wal-besked¹⁴¹,

---

¹³⁸ aôn : ejened.

¹³⁹ 'dize : 'defe.

¹⁴⁰ eur penchell d'ar Skaer : eun tamm euz tour Skaer.

Rag, 'gioz a lare ar hloher,
Mar fell da re Skaer kaoud kleier,
Ha kleved mond d'an ofisou,
Lakeet e vo diouz ar goulou.
Red 'vo kaoud traou en tu bennag,
Rag ar yalh bremañ 'zo gwall-flak ;
Ar hloh braz, me 'gred, 'zo faoutet,
Hag an all pell 'zo mouzet ;
'Bar an tour-nevez, ganeoh me 'houl...
Lakaad a reont pelennou¹⁴² toul ?
Ma n'eus 'med koz sent 'n o iliz,
An dra-ze n'eo ket re iskiz :
Pa'z int eet da fabrik¹⁴³ Kemper,
Red 'oa kaoud re triweh diner,
Peogwir mestr ar vasonerien
'N-oa skarzet sakod Sant-Alen.

Kog Gwiskri

Er Skaer e zo tud pinvidig,
E servij Doue birvidig ;
Gwech ebed den ne denn a-dreñv
Pa dremen plad Roue an Neñv,
En eru ginnig argant dezo
'Vid an tour o-deus da werzo,
Biskoaz ne zo deut en or penn
Ar soñj d'ober eun aluzenn ;
N'or-beus klasket, ha ne glaskom,
Nemed karantez etrezom,
Kreñvaad bremañ al liammou

---

¹⁴¹ eur wal-besked : eur walenn besketa.

¹⁴² pelennou : kirinou gwir (ne gaver ar ger e geriadur ebed).

¹⁴³ fabrik : al leh ma reer delwennou.

'Oa gwechall etre on tadou
Pa 'z eent oll 'trezeg bourh Skaer
Da gaoud ar memez kontroler.
'N eur weled o zour e Gwiskri,
Re Skaer 've bet tommoh dim-ni,
Ha ni 've bet eüruz-meurbed
Da voud o gwella mignoned.
Med ma'z int-i o klask tabut,
I 'hell diwall, ni 'zo gwall dud !
Ni 'oar gouren, heb mez ebed,
Ouz ar hreñva euz o faotred ;
Biskoaz n'eo eet war o frajou
Kein Toupard na kein Niheullou.
Ouspenn, gouzoud a reom c'hoari
Gand on teod ivez e Gwiskri :
Fañch Amiel ha Perig-Fall
Ne grenont ket dirag daou all.

Kog Skaer

Bremañ, selaou 'ta, *peuh ha par*¹⁴⁴ !
'Tre diou barrez hag en em gar,
Ne deo ket eun nebebeudig mein
A dle lakaad kemend a zrein ;
Evid kreñvaad al liammou
'Oa gwechall etre on tadou,
'Raog pell amzer e vo gwelet
Tour Skaer dreist hoh iliz savet.
An diou barrez 'hello lared
O-deus kejer uhel-bignet,
E-pad ma kano ar hejer,
(Mignoned vraz dre hir-amzer) :

---

¹⁴⁴ par : sioulder.

Gwaz d'an neb 'lako beg e fri
'Tre paotred Skaer ha re Wiskri !

***

Ar hloaregig yaouank 'n-eus lakeet war baper
Ar pez a zo kouezet euz genou ar hejer,
'N-eus treuzet aliez ar vouillenn hag ar pri
A zo eter bourh Skaer hag etre bourh Gwiskri.
Mignon eo da Zant Per e-giz da Zant Alen,
Karoud 'ra Yann-ar-Hleun¹⁴⁵ kenkoulz ha Madalen¹⁴⁶,
Ha d'ar vignoned vad en-deus en diou barrez,
Mired a ray bepred ar memez karantez.

Gwiskri, dibrez¹⁴⁷ Pask 1892.

KLOAREGIG KARN-AR-STER

Itron Varia Karn-ar-Ster
Or mammou koz, gwechall,
Pa zeue an nevez-amzer,
A lakee war ho tal
Kurunennou koant-meurbed,
Greet gand roz ha spern-gwenn,
Hag ho kalon digoret
A gleve o fedenn.

Lapousedigou Pontouar,
Raned an Ankelenn,
Kanit c'hoaz enor ha gloar
Da Werhez-ar-Feunteun ;
Ra deuio ho meulodi¹⁴⁸,

---

¹⁴⁵ Yann-ar-Hleun : eur hlasker-bara euz Skaer. Tremenet en-deus eun darn euz e vuhez da vravaad bered Skaer, a zell evel pa vefe perhenn dezi.

¹⁴⁶ Madalen : Madalen Sant-Jalmes, klaskerez-vara euz Gwiskri. Saozon e oa tud Saint-Jalmes, o-doa kuitaet Bro-Zaoz en amzer Cromwel.

¹⁴⁷ dibrez : vakañsou.

War askell an dason,
Da greski evdi Mari
Karantez va halon.

Pa oan c'hoaz yaouankig-flamm,
Dond a reen aliez,
Va dornig e dorn va mamm,
D'ho feunteun, O ! Gwerhez ;
Dirag ho skeudenn zantel,
Va mamm a zaouline,
Ha 'n he hichenn he bugel
E zaouarn a groaze.

Peleh eo eet an amzer
E teue euz ar goouent
Da bedi da Garn-ar-Ster,
Luzig, va hoarig koant ?
Koadig-Toullgoad souezet
Ne glev ket mui he mouez,
Rag evel he c'hoarezed
Luzig 'zo leanez.

'N eur gana ho litaniou
E se oll ar barrez,
Gand he haerra bannielou
D'ho Feunteun, O ! Gwerhez,
Kaer e oa d'ho taoulagad
Gweled yaouank ha koz,
Daoulinet e-kreiz ar prad,
O houlenn ho pennoz.

Itron Varia Karn-ar-Ster,

Bep bloaz da Houel Maria,
E kleevd mouez ar hleier
'Touez ar gwez o kana ;
Goiuela a ran 'n eur zoñjal
Oh bremañ dilezet,
C'hwi gand on tud koz gwechall,
Gwechall ken enoret.

Koadig-Toullgoad, d'ar 16 a viz Eost 1888.

KANAOUENN RABBITOU

Ton : Rabbidou, pe An hini goz.

Me 'm-eus gwelet eur vandenn zaout
Eur parkad gwelien 'vond d'o haoud.

O Rabbidou, tralalina

O Rabbidou, tralalina

Me am-eus gwelet eur gerhei',
Eur goukouig o kano dei.

Ker braoig all ha ma kane,
Chas ar hartell¹⁴⁹ oll a zañse.

Gwelet 'm-eus ar bleiz 'preno per
Hag al louarn, o werzo yer.

Eur gazeg koz o laho laou,
Deuit da weled ma laran gaou.

* *

Setu aze son Madalen,
Ne gredan ket e oar ouspenn.

Med eur migon he-deus kavet
Ha Rabbidou 'zo bet hentet.

Euz Kerneptu d'an Nonnenoi
E padfe sonig rabbidou.

'Raog degouezet e toull-hent an Ank
Da Vadalen c'hwi roy ho plank.

Rag pa vank ar butun malet
Mouez Madalen 've gragaouet¹⁵⁰

* * *

Gwelet 'm-eus eur poker kraoñ
'Werzo rusk da Glod Mininer 'n traoñ.

Ar moh bihan 'm-eus gwelet ive'

---

¹⁴⁹ ar hartell : ar harter.

¹⁵⁰ gragaouet : gouraouet.

Preg¹⁵¹ galleg an eil d'egile.

Lared a reent kenkoulz ha c'hwi :
As-tu trouvé ? – Oui ! oui, oh ! oui.

Ouspenn-ze gwelet am-eus c'hoaz
Eun ebeul bihan o koulbo¹⁵² toaz ;

Eur wiz koz o tamouezad bleud,
Hag eur haorig o tibun neud.

Eul logodenn gand eur mell baz
O lopetad¹⁵³ war gein eur haz.

Eur yarig koz euz va fenn-Ker
'Frito uiou d'ar hemener.

Eur pinterig 'm-esu gwelet c'hoaz
'Ober e neiz e skouarn ar haz.

Eur hleskerenn 'm-eus gwelet, heb fent,
C'hwezo eun touseg gand eur blouzenn.

Eun azen oh ober tro Ker
Gand rikou an tabouliner.

Hag e bourh Skaer kinnig spillou,
Tachou kezeg war ar ruiou.

Gwelet am-eus c'hoaz eur gaouenn,
'Skaoto¹⁵⁴ he c'hwenn 'barz eur greuzenn.

Razo e varo¹⁵⁵ d'ar penn-baz
Ha kribad e benn d'ar spaeglaz¹⁵⁶.

Eun daotezig¹⁵⁷ o nezo gloan
Evid ficho he maoutig-lann.

Ober dezañ eur horkennig¹⁵⁸
Evid pardon Lichebonig.

-Bremañ, deuit gand ho kwennegig,
-Rag gwall-zeh eo deun ar voestig.

---

¹⁵¹ preg : prezeg (= komz).

¹⁵² o koulbo : o verad.

¹⁵³ lopetad : lopa.

¹⁵⁴ Skaoto : poazad.

¹⁵⁵ Razo e varo : lemel e varo.

¹⁵⁶ spaeglaz : sparfell.

¹⁵⁷ daotezig : eun dañvadez.

¹⁵⁸ eur horkennig : eur jiletenn.

Eur bedenn a larin ‘vidoh
‘Vid tenno gras Doue warnoh.

-En Neñv ni ‘welo Madalen,
Eur gurunenn en-dro d’he fenn.

Skoaz-ha-skoaz gand he c’hoar Marheid
Botou alaouret en o zreid.

Rag kinnig a reont da Zoue
O foaniou hag o faourente’.

Henenz a ra da beb unan
Hervez ‘n-eus bevet er bed-mañ.

Rei a ra d’ar paour-kêz Lazar
Eürusted ha madou hep par ;

D’ar falz-pinvidig¹⁵⁹ tan-goret¹⁶⁰,
Huelenn-hwero ‘en-deus sehed.

Mar fell dim gounid an Neñvou,
Bezom eüruz ‘kreiz or poaniou.

Hag evid boud bepred laouen,
Deom ‘wechou da skol Madalen.

Hounnez a nijo d’an Neñvou
‘N eur gano sonig *Rabbitou*.

Eno, ‘hed an eternite,
Hi ‘gano d’an Aotrou Doue :
O ! Rabbitou tranlalina,
O ! Rabbitou tralala !

Miz Eost 1888.

---

¹⁵⁹ ar falz-pinvidig : unan pinvidig ha fall.

¹⁶⁰ tan-goret : tan braz.

Job Kerbos

(*Iskiz a-walh eo ar gontadenn-mañ. Ma !*) (*Andreo ar Merser*)

Ar re ahanoh ema eun tammig loued o bleo a dlefe kaoud soñj euz an tiig plouz ‘oa gwechall etre toull-hent¹⁶¹ Fretezah hag ar Pont-Mên. Eno ‘oa ganet ha maget Job Kerbos, lesanvet Roue ar gemenerien.

Deg leo tro-war-dro da Hourin ne oa kemener, pe laer-neud ebed, evid c’hoari outañ, na Kemener-réd¹⁶² Lann-Gwiskri, na memez Yann Tenn-zeh bourh Skaer.

Euz pevar horn ar vro e tegoueze gantañ, va zud paour, kant gwech muioh a wiadou gloan evid ne stleje jaoig Pontreo Mikael Salaun etre ar Hastellnevez ha Kemperle. En amzer-ze, ar merinoz, ar seiz hag ar voulouz, ne oant ket c’hoaz gwall stank e-barz ar hornad bro-mañ :

Fichet gand gloan ar maoutig-lann
Merhed Gourin a oa ker koant !

Ken prim ha ken dibill e c’hoarie Job gand e nadoz ma teuze al labour etre e zaouarn.

Azetet war e dorchenn, e damm boest-Madalen¹⁶³ e-tal e gichenn evid pellaad an hir-reo¹⁶⁴ diouz beg e fri, Job a drohe, a wrie, a bismike¹⁶⁵ adaleg ar mintin beteg an noz. Kaer en-doa ober, treh e chome al labour dezañ bepred. « M’hen argas ! », a lavare Job d’ar hantonier a zeue da dorcha e wezenn d’e di : « ‘N em glevet o-deus tud parrez Gourin hag ar re all evid va lakaad da goll va hlaoustre ! Koll a ran ar housked hag an debri ! »

Koll ar housked ne oa ket evitañ pikol tra, rag spered ha teod ar gemenerien ne garont ket dihan¹⁶⁶, med koll an debri, setu aze eur c’hoari all :

Job Kerbos, ‘giz e gonsorted
A gare ar hrampouez fritet.

Eun deiz, o weled nez gerze ket founnuz ‘walh an traou, Job a goll kalon. « N’am-eus, emezañ, med paka va rabotou¹⁶⁷ ha kemer hent Rohellou-skeul¹⁶⁸ ma ne deu ket an diaoul da rei eun tammig skoaz din ! »

« Galvet ho-peus an diaoul ? », a ziroufas eur vouez gragaouet¹⁶⁹ a-dreñv e gein.

Job a zistro e benn hag a wel Paolig, Mestr braz an ivern, harpet war e forh houarn, e ziouskouarn savet ‘giz re eul louarn, hag e zaoulagad lugernuz ha ruz e-giz daou gev-tan.

« Efer ho-peus ahanon ? », eme Paolig.

« Efer ahanoh, efer ahanoh », a respont Job en eur grabisad e zoukil¹⁷⁰, « ya, efer a-walh... med koulskoude, koulskoude... »

« Lavarit eta ho-peus aon, kenderv Job. Ne greden ket, ahanon, e oah ken krener ! »

« Job Kerbos eur hrener ! A ! Paolig kabah, n’ho-peus ket sellet outañ. Biskaoz den na diaoul ‘n-eus greet aon din beteg bremañ. »

« Ama¹⁷¹, eme Paolig, petra a glaskit ? »

« Daouarn ‘ta evid peurechui va labour. »

---

¹⁶¹ toull-hent : kroaz-hent

¹⁶² Kemener-réd : eur hemener hag a labour buan-tre

¹⁶³ boest-Madalen : boest-butun

¹⁶⁴ pellaad an hir-reo : evid na vefe ket yen e fri

¹⁶⁵ a bismike : a zache war an neudenn (hervez an oberour)

¹⁶⁶ dihan : ehan

¹⁶⁷ paka va rabotou : serri va stal

¹⁶⁸ Rohellou-skeul : lesano bereg Gourin

¹⁶⁹ gragaouet : gouraouet

¹⁷⁰ e zoukil : chouk-hil

¹⁷¹ Ama : Ahanta

« Boud ho-po ar pezh a garit, rag an ivern a zo leun a gemenerien. Med, fidendoulig !
ne labouront ket evid netra. »

« Petra 'houlenit evite ? », eme Job.

« C'hwi hoh-unan, da zilost ar bloaz. »

« Kerig a houlenit. »

« Ba ! Eur hemener ! »

« Ama, greet eo ar marhad. Degasit buan ho paotred. »

Soñj mad e oa, an nozvez-se, 'raog mond d'e doull-plouz, ober eun tamm reñk da zakodou ridet¹⁷² bragou Glodig Mil-Gêr-an-traoñ, an tammig bragou berr-ze a lakae Glodig, pa felle dezañ mond da vragal da vorh Gwiskri, d'ar zul vintin, pe da Hourin, d'al lun greizteiz. Ha koulskoude, divennet mad 'oa outañ gand Glodig ober an disterra krab d'e vragou d'ar zul vintin e-giz d'ar zul da noz,

Rag Glodig a oa eur hristen

Hag a heulie mad al lezenn

Ne oa ket dispaket mad e nadoz hag e veskenn gand Job, pa chomas sabatuet o klevet an trouz a oa 'uz d'e gorn-toull¹⁷³

« A ! feiz !, emezañ, ar wechad-mañ eo erru Paoliog pe dam¹⁷⁴ ne deuy gwech ebed ! »

Ha Paolig da respont en eur ober pennig-prad¹⁷⁵ dreist ar mell kaouad tan a oa e-kreiz an oaled :

Ya, 'vad, fidendoulig ! an taol-mañ eo degouezet

Ha c'hoaz n'ey ket d'ar gêr gand e zah goullhanteret.

Souplouh evid eur glesker, Paolig a ziskrog gand e gornou an trebez braz a oa e skourr ouz an tranked¹⁷⁶ hag en em laka war e goazez dreist ar pikol kev-tan a lakae an traou da lugerni tro-war-dro d'al loch. 'N eur weled penn-marmouz Paolig, duoh evid hini Jak ar ramoner, 'n eur weled e zaoulagad ruz-tan, e danfoletr fri kromm hag e deod glaoureg er-mêz euz e veg ken hir hag ilin ar vreh¹⁷⁷, Job a zo e-giz eun den skoset¹⁷⁸. Krena a ra penn ha troad ! Bragou-berr Glodig a gouez e roñchenn¹⁷⁹ an daol ! Hag ar Haz-du e-unan 'n em lak da skopad ha da viniaoual.

Paolig, e-pad an amzer-ze

En e varo a vousc'hoarze ;

E-kreiz an tan, war e boufer¹⁸⁰,

Hag en em gave 'giz 'ba' gêr !

Pa zo deuet eun tammig grwez d'e zivorzed, kant gwech sec'hoh evid baz-loaieg Yann Gamm, Paolig a daol e zaou droad kaoseg¹⁸¹ war al leur-zi, a zispak e grabanou, a dap Job dre flokenn e vragou, hag hen stlap en eur mell sah-ler e-giz eul leue e lost ar harr. Serret gantañ e zah, grognal a ra en eur skinal e zent¹⁸² :

---

¹⁷² zakodou : godellou

¹⁷³ d'e gorn-toull : e chiminal

¹⁷⁴ dam : "me 'gav din"

¹⁷⁵ ober pennig-prad : ober ar wezenn-bér

¹⁷⁶ an tranked : ar mester

¹⁷⁷ ilin ar vreh : an arvreh

¹⁷⁸ skoset : mantret

¹⁷⁹ roñchenn : dindan (hervez an oberour)

¹⁸⁰ war e boufer (lizerennou stouet gand an oberour) : n'eo ket bet troet e galleg gand an oberour. Sur a-walh : pod-fer, pod-houarn.

¹⁸¹ kaoseg : skalfeg

¹⁸² skinal e zent : diskouez e zent.

Hama, kemener brein, setu-c'hwi paket kloz,
D'ho tro, c'hwi ray "da flao¹⁸³" e Vasin-Vraz henoz !

E-zah-ler war e chouk, Paolig a zistroas d'ar gêr dre leh ma oa deut, dre veg ar chiminal. En eur ziskenn war an hent braz, unan euz e dreid kaoseg a luzias¹⁸⁴ e korn ar voger, ha setu loch Job d'an traoñ e-giz eur bonedig-touseg. A-houdevez, masoner ebed, petra bennag e zo bet a-oll-viskoaz paotred yah e-mesk masonerien Gourin, ne 'n-eus kredet sevel na ti na loch e-bazrz an tachad-se !

Ar pezig 'oa chomet euz loch Kerbos war-lerh ma oa bet pilet gand an diaoul, 'oa eet gand tad-koz Jef Kolazal d'ober eun tammig maner war seurkenn¹⁸⁵ ar Pontigou. Krohen ar Haz-du ha bragou Glodig 'oa bet luduet moarvad, ha setu perag ne weler mui, pell 'zo braz, na kizier du na brageier berr en-dro da Hourin.

Dre menez Kerguz e kave Paolig an êzêka diskenn d'e balez pa veze gwall zammet. Mond a ra eta risk-tamm¹⁸⁶ etrezeg ar Pont-Mên ; med chom a ra en e zao 'raog degouezed war ar pont, rag prajeier Traoñjoli ha tier Ru-Nevez a gorne gand mouez skiltruz Alen ar Hleun-Braz en-doa daleet eun tammig, en nozvez-se, e ti fillorez Jeg Tirsou. Hopal a ree Alen a-bouez e benn :

Me zo bet 'ba' Sant-Malo, sant Malo benniget
Hag e oa fritet krampouez din 'ba' 'r baelon dilostet...

Alen 'oa bet eur haill mad en e yaouankiz, med e-pad eur mision braz, an Tad Rhod en-doa greet anezañ ar reisa euz an dud. Ne oa den ebed en-dro da Hourin dikoh d'an ofisou. Ar hloher koz a lavare 'wechou en eur ober eun tammig goap euz Alen :

Na pa ve risket e vragou
Ne vanko ket d'ar gousperou !

E vrasa touadenn 'oa "Saper daouzeg!". Ne oa ket evid beva¹⁸⁷ heb ober tammigou troiou kamm ; med bepred evid farsal ha lakaad an dud da hoarzin. Eun techig en-doa koulskoude :

Biskoaz n'e-noa kredet ober foultr
Euz eur hoz tasadig lagoud !

Gwellikoh e kave c'hoaz e vannig dour vineraer. Aliezig eta, d'ar zul da noz, e veze eun tammig penndommet, hag anzaou a ree, p'en em drelate e-kreiz e litanou, e vije bet red dezañ ober eun tammig purgator evid kas blaz al lipaj diouz e henou.

Nezue 'vad, va zud paour, Alen en em lakae da bedi gand muih a galon c'hoaz, ha da huchal kement pozig-kan en-doa desket en e vugaleaj : « An oanig gand fiziañ... Poent ez eo deoh, peher... ». Mired a ree ouz Soaz da zirohal, a-wechigou e veze dao da Zoaz kemer an astall-yod evid ober dezañ serri e stokenn¹⁸⁸. Kement-se ne vire ket ouz Soaz da garoud he denig santel ha da voud an eürusa maouezig a oa etre Dourgwenn hag ar Bochad-Kelenn.

En eur weled Alen pedi Doue,
Enni heh-eun, Soaz a lare :

---

¹⁸³ da flao : "pouf !"

¹⁸⁴ luzias : grogas

¹⁸⁵ seurkenn : tosen

¹⁸⁶ risk-tamm : en eur redeg (hervez an oberour)

¹⁸⁷ Ne oa ket evid beva : ne helle ket beva heb...

¹⁸⁸ serri e stokenn chom peoh (hervez an oberour)

Paneved drogaj ar Hastell-Neo¹⁸⁹,
Va hini-koz ve bet eru sant beo

Bremañ zo marhadourien evaj e pevar horn ar vro. D'an amzer-ze, kement bannahig a veze lipet a deue gand an hent-eeun euz Ar Hastellnevez.

Paolig ne oa karget da bortial nemed evid kas sahaou da Vilin-Satan. E-giz ne gave klao mad ebed war Alen, ne glaske ket pikol kaoud efer outañ, rag Alen 'oa eul lapous hag a ouie en em zivenn. Taol a ra eta e zah-ler ouz garridou ar pont ha mond a ra da domma e dreid etrezeg ar Waz-Vouillenn evid rei amzer d'Alen da dreuzi kroazhent Pont-Mên.

Pa harp fri moan Alen ouz ar zah-ler, sevel a ra e vleo war e benn o kleved eur vouez damantuz o tond euz don ar zah. « Saper daouzeg ! », eme Alen, « piou 'zo aze ? ». « Me ! me ! », a respont Job Kerbos gand e vouez gouraouet !

« Saper daouzeg ! kenderv Job, piou en-deus ho paket ken kloz », « Paolig », eme Job, « rag hemañ, paotr paour, eo sah an diaoul ! ». « A ! saper daouzeg ! n'on ket re zouezet, rag pell 'zo ne veveh ket e-giz eur hristen. Re Gerbos ha re Gêrveur a lavare 'walh e vefeh bet eet ganto eun nozvez bennag ! Saper daouzeg ! eun druez eo alkent gweled eun den, memez eur hemener, o vond korv hag ene war chouk an diaoul !... Hama, kenderv Job, mar ho-peus keuz ha glahar d'ho pehejou, mond a ran da rei an tu deoh da gemer 'hed ho karr. »

« Eo ! Eo ! fidezoupenn¹⁹⁰ 'vad, kenderv Alen, keuz am-eus, leiz ma halon, ha mar dennan ma fri euz an tamm ampoezon sah-mañ, biken-jamez ne deuo Paolig kabah a-benn da lakaad e grabanou warnon. Ne dalvezo ket ar boan dezañ dond da hwesa, na pa 'vefe seiz kant kemener da heul e ... vragou.

Kentiz Alen a ya da gorn e chupenn¹⁹¹, ha gand e gontell karn-mitaou¹⁹² e troh lasou sah an diaoul. Neuze Job Kerbos, lijreroh c'hoaz evid Gwillou Herved da bardon Per ha da bardon sant Alen, da skampa etrezeg iliz ar Werhez, da hortoz mond d'ober pinijenn d'eun ermitaj koz e-kichenn Menez Bibon¹⁹³.

« Saper daouzeg ! », eme Alen, n'eo ket a-walh skarza e zah-ler d'an Eskell-grogenn¹⁹⁴, red eo c'hoaz c'hoari eun dro vrao bennag d'an tamm genaoueg-se evid pellaad dioutañ ar c'hoant da zond da vale da barrez Gourin.

Alen ne oa e zoñj d'ober gantañ.

Gervel a ra dre eun taolig c'hwitell ar pikol ki pantouilleg a veze bepred d'e heul.

« Deuit amañ, Fridu ; deuit da weled ma zo c'hwenn e gwele kloz Job Kerbos ! Ganeoh-hu n'eus ket aon da gaoud ; c'hwi en em zivenno 'walh. »

Na pa vefe palez an ivern deg mil troatad izelloh evid Menez-Klun ha Menez-Kerguz, 'raog eiz deiz ahanamañ, c'hwi a vo klevet o harzal c'hoaz e toull-hent ar Hleun-Braz. »

Fridu en em bak er zah-ler ken reizig hag a pa veze lavaret dezañ mond d'e loch. Alen a zerr ar zah ar gwellika ma hell hag a gemer hent ar gêr en eur gana ar memez son, rag ne ouie ket pikol med honnez, hag eur pennadig euz son "Mari-Baour", hini-goz paotr Karaez.

---

¹⁸⁹ Hastell-Neo : Ar Hastell-Nevez

¹⁹⁰ fidezoupenn : estlamadenn ha n'eo ket bet troet gand an oberour. Marteze "feiz da Zoue"

¹⁹¹ da gorn e chupenn : da hodell e chupenn

¹⁹² e gontell karn-mitaou : eur gontell he zroad karneg (hervez an oberour)

¹⁹³ Menez Bibon : etre Gwiskri ha Kemperle ema Menez Bibon

¹⁹⁴ Eskell-grogenn : suner gwad (hervez an oberour)

Fidenbutun ! Mari Baour, soubenn an anduillenn,
Erru eo da waz d'ar gêr, gantañ leun e gorkenn¹⁹⁵ !

Paolig ne gredas ket diskoach ken na glevas mouez Job o huchal en tu all da Gerbillo ha da Gleurenn :

Ar baelon a zo toull, ar hrampouez a zo krazet
Va goug ne oa ket re frank, just 'oa din boud taget¹⁹⁶.

Pa bign Job war ar Pont-Mên, ne gred ket d'e zaoulagad. Ar zah-ler a ruille euz an eil tu d'egile, hag an trouz a daole ! Biskoaz ne oa bet klevet kemend a zavar en-dro da Stank-Traoñjli. « A feiz ! » , eme Paolig, « n'eus ket par d'Alen ar Hleun-Braz da zegas buhez d'an dud hanter-varo ! Sellit pegement a drouz a daol Job Kerbos ! Harzal a ra e-giz eur hi, yudal a ra e-giz eur bleiz, ha da youhal eo re bar da gemener-braz Sant-Mên pe'n-deus greet e zevez labour !... »

'Benn bremañ, paour-kêz lennerien,
Oh skuiz-marò gand va hoñchenn ;
Mond a ran da lavared dioustu
Petra 'oa degouezet gand Fridu.

***

« A feiz ! ma Doue », a lavare Chann, me vez damstalet¹⁹⁷, ahanon, gand al loened e-giz gand an dud. N'on ket evid kousked, ahanon, pa deu da zoñj din euz ti Alen ar Hleun-Braz, ha me 'garfe gouzoud, ahanon, petra 'oa degouezet gand al loen paourze war-lerh ma oa bet kloz e sah an diaoul... Hama, selaouit mad, Chann.

« Pa oa eet gand an avel poz-kan diweza Alen ;
Me 'zo bet 'ba' Sant-Malo, Sant-Malo benniget
Ha 'oa fritet krampouez din 'bar' baleon dilostet »

Fridu en em lakaas da yudal ha da skoutal e-giz Manebos¹⁹⁸ pa ve red dezañ glebia e hwenn re lennTraoñjoli. Kement koz ki a oa en-dro da Hourin a harmas e-giz dezañ ?

Ha setu, va zud paour, *chers lecteurs*,
Vous êtes archilassés de mon histoire ;
Mais je vais vous dire à l'instant,
Comment finit l'aventure de Fridu.

***

Kaer en-doa Paolig plega e chouk ha mond e-giz eur sklaed¹⁹⁹ d'an neh gand ar Ru-Nevez, gweled a ree ar staliou-dor o tigeri hag an dud o tapa ar pez a gavent evid hen ambrouga. Lod a heulie gand pilliouigou, chaoudouronou, treberiou, lod all gand ribotou amann. Hopal a reent ken kreñv "Harz an diaoul ! harz an diaoul ! » ma vezent klevet euz Roudoualeg hag ar Zent. War-lerh an nozvez-se, mouez tad-koz Morised a chomas gouraouet e-pad tri bloaz hanter.

¹⁹⁵ gantañ leun e gorkenn : "leun evel eur vi" (hevez an oberour). "kork" a dalv kement ha "paour-kêz den".

¹⁹⁶ boud taget : boud mouget (hervez an oberour)

¹⁹⁷ damstalet : ger ijinet gand an obereour ? "prederiet"

¹⁹⁸ Manebos : ano ki ar person

¹⁹⁹ eur sklaed : eul laer (hervez an oberour)

Beteg ar Gwaziou-loued en-doa padet ar safari. E-giz ma oa aonikoh an dud en amzer-ze evid hirio, den ebed ne gredas mond en tu all da Bont-al-Lutuned.

'Tal Pont-al-Luruned, hervez eur gredenn goz,
Ne vez ket brao bale war-lerh toullig an noz...
Distrei a reont eta en eur chalpad d'ar gêr,
Heb goud piou na petra 'oa paket er zah-ler !

Ne vern pegement e winke hag e yude Fridu, stlejet 'oa bet al loen paour beteg Kerguz, e-tal ar mên a ugent troatad uhelled a zo ouz treid ar menez. Ar mên braz-se 'oa lesanvet gwechall Soaz Kerguz, pe Kigell Mamm-an-Diaoul. Eno e teue Fañchon Frilouz da neza he gloan ruz pa zave butun²⁰⁰ etre he hini-koz hag hi, ha da isal ar gorriganed , he mibien, war an dilerherien. N'ouzon ped frinker ha frinkerez-noz eo bet bloñset o zreid, diaozet o diouvorzed ha dizehet o lañchenn en eur drei da heul ar stropad marmouzed-se hag en eur hopal gante beteg ar goulou-deiz : *Disul, dilun, dimeurz ha dimerher, diriaou ha digwener, disadorn ha disul, setu degouezet penn ar zizun !*

« Fidendoulig ! » a lavar Paolig en eur harpa e zah ouz kein Soaz Vraz,
Diboa on portial²⁰¹ evid Milin-Satan
Biskoaz eur sort predad !... Bremañ eun tamm dihan.

Chakad a ra eur mell tamm butun-karot evid kemer e anal ha terri e zehed ; ober a ra eur zao d'e vragou-darhig²⁰², eun tammig kempenn d'e varo-boh ha d'e chupenn krogen-gaor, ha setu eñ dindan ar Mênhir gand e zah-ler.

Paour-kêz Fridu ! N'ouzon ket petra 'zoñje - m'o-deus ar chas spered a-walh evid soñjal ! - e-pad ma tiskenne ken herruz euz Menez Kerguz da balez an ivern.

N'eus kristen ebed gouest da vond ken don dindan an douar beb boud mouget kant gwech ! Ki Alen ar Hleun-Braz a ziroufe hag a ziskrape c'hoaz koulskoude pa skoas Paolig tri zaol gand e droad kaoseg war eur pikol dor ruz, teir gwech uhelloh evid tour Gourin.

« Piou 'zo aze ? », eme Lusifer, gand eur vouez spontuz e-giz eun taol kurun !
« Paotr ar zah-ler », eme Paolig.
« Piou 'zo deuet ganeoh ar wech-mañ ? »
« Job Kerbos, roue ar gemenerien. »

Ha kentiz, va zud paour, eur skrign hag eur hoarzedeg e penn-Ker ar gemenerien, rag hirêz o-doa da weled paotr ar hrampouez fritet evid staga ouz e vuzellou eun tamm lambrikenn²⁰³ bervet.

Laou goz a ra sin deze da vond da zegemer o honsort war dreuzou an ivern.

Seiz mil seiz kant seiteg ha tri-ugent a oa aneze. Ma ne gredit ket ahanon, n'ho-peus 'med mond d'o honta.

N'eo ket fier e oa Paolig gand e deñzor ! N'ouzon ket pegeid e chomas d'ober jiboudou²⁰⁴ dirag devezourien Job Kerbos 'raig hen dizolei.

---

²⁰⁰ zave butun : pa zave reuz

²⁰¹ portial : portezer

²⁰² d'e vragou-darhig :

²⁰³ lambrikenn : druzoni goz (hervez an oberour)

²⁰⁴ jiboudou : chistrou (hervez an oberour)

Med pa zigor e zah, koueza a ra war e benn-dreñv o weled eur pikol ki pantouilleg o tond er-mêz.

« Fidendoulig », emezañ, « gouzoud a reen e oa reuz e korv Job Kerbos, med ne ouien ket 'oa sorser !... Petra ober bremañ evid lakaad an tamm viedaz²⁰⁵-mañ da vond en-dro da gemener ? »

Eur hoz lutunig kamm, genidig euz kostez Toh pe Kernêl, teod dezañ beteg e zeul troad, a hoarze da greo e vouzellou²⁰⁶ gand an taol farserez-se, hag a lakae ar re all da skrignal war-goust Paolig :

Na pa deu *Bastagnez* ! chiou ne larfeh ket '*tao*

Ne oar ket re Hourin ober deoh troiou brao !

Ma vezeh eet d'ar Skaer da glask *bleiz* koz Koadloh

Reisoh 'vid ki Alen, hennez ve deut *ganeoh* !

E-pad an amzer-ze, ar paour-kêz Fridu a zo stambouhet gand ar flêr a deu euz ar forn vraz. Frenazi²⁰⁷ a ra dirag dremmou fall ar gemenerien, liou ar groug warne, ha dirag ar fulennou tan a strimp euz o genou. Pa glev *drign-drign, rign-rign* ar pianoiou daonet 'zo deuet lod aneze, a-nevez 'zo, d'ar hornad bro-mañ, da laza an dud yaouank, korv hag ene, neuze 'vad, fidezouchen, e teu tud arajet lip-ha-lip²⁰⁸ !

Lammad a ra euz an eil tu d'egile. Paolig kabah a zo hijet ha dihijet gantañ e-giz eur patouill-forn, hag ouspenn tri-ugent kemener a goll an hanter euz o feskenn ! Ar re zoupla a skamp d'o loch en eur ober lampenntoullig²⁰⁹ dreist ar garidou hag ar soliou²¹⁰ ruz-tan. Biskoaz ne oa bet klevet kement a vlejadeg e palez Kersatan ! Dao 'walh 'oa bet da Lusifer e-unan dodnd gand e forh houarn da zicheñcha²¹¹ Paolig diouz skilfou Fridu, ha da zerri an nor ruz vraz evid lakaad eun tammig reñk e kartell ar gemenerien.

« Ha ki Alen ar Hleun-Braz », eme Chann Beg-an-dro, « petra 'hoarvezas gantañ war-lerh m'en-doa roet ar rapenn²¹² da Baolig war dreuzou an ivern ? »

Dre Menez-Klun, 'giz e larer,

Fridu a zistroas d'ar gêr

Moanig e giv ha tomm d'e ler !

.....

---

²⁰⁵ viedaz : lampon (hervez an oberour)

²⁰⁶ da greo e vouzellou : da grezi e vouzellou (?) (hervez an oberour)

²⁰⁷ Frenazi : skrija (hervez an oberour)

²⁰⁸ lip-ha-lip : penn-da-benn (hervez an oberour)

²⁰⁹ ober lampenntoullig : lamm chouk-e-benn (hervez an oberour)

²¹⁰ soliou an treustou (hervez an oberour)

²¹¹ da zicheñcha : da ziframma (hervez an oberour)

²¹² ar rapenn : ar fustad (hervez an oberour)

Bit, ma yar, bit !

Cheinig !²¹³ va zud-paour », a lavare Jakez, « da greo va bouzellou²¹⁴ em-eus c’hoarzet ar zizun all gand Chann-Beg-an-dro. Oll ez anavezit Chann-Beg-an dro, rag hi ‘zo mamm-baeron da Luizig Pikouz ha fillorez d’Alen ar Hleun-Braz. Ne vern pegen herruz e skoe Chann war he bern dillad amliouaj²¹⁵, trehi a ree he mouez war hini he baz-kannerez.

Diwar-bouez ar yer a oa pintet²¹⁶ Chann ar wechad-mañ. E-giz ma ouiit, Chann a zo ken mignon pe mignonoh d’he yarig zu evid d’he hini-koz, hag aliesoh e lavar « *Bit, ma yar, bit !* » evid ne lavar « *Santa Maia, mateur Dei* ». Hogen, - evid prezeg e-giz paotr-Karaez – hervez eul lezenn diwanet warlene euz paperiou koz ar Prefed, ar yer a zo divennet oute lakaad o fao war ruiou ar Hêriou ; ha Gourin, evel ma lavare gwechall Matilin an Neiz-Yar, a zo *Ker*, kenkoulz ha Pariz, pell ‘raog ma oa kroget c’hoant dimezi e-barz tad-kaer mamm-guñv tad-koz Alen ar Hleun-Braz. Tabouliner-Ker en-deus degaset soñj dim euz kement-se daou pe dri miz a zo.

« Ya », eme Chann, « n’ouzon ket pikol galleg, rag n’ouzon ket bet ‘med teir zizun e-barz ar skol, ‘hanon, med eun dra bennag e-giz-mañ en-deus embannet : “Aviz ! Les poules qui seront été vues à discraper les bernigou teil hed-ha-hed d’ar ruiou, attraperont un prosez verbal avec le garde-champette et qu’ils seront obligés de payer, né quand même qu’ils seront écrasés par les aotromobiles et les rampinettes”.

An hini-koz a oar galleg braz, eñ, rag tri miz eo bet o labourad e kostez Pariz. P’endoa klevet ahanon o tribun reñkad an tabouliner, eñ a lavare din : « A ! feiz, Chann Baour, kaer am-eus êsaad ho lakaad da brezeg mod *Ker*, n’oh ket evid dond a-benn da lavared eun dra evel ema. Ne vez ket lavaret eur “rampinell”, tamm tra zod, med eur “vilimbipett”. - « Rampipett, vilimbipett, emezi dezañ, ne ran ket forz, ‘hanon ! Oll ar c’hoariellou-ze a dlefe boud stlapet dreist ar harz ‘raog mired ouz va yarig zu da vond da glask he zammig boued ! Gwelloh e vefe d’ar gardchampett ha da Veg-e-dog lakaad o hrab war an tammou pianoiou mekanik a zo dre-ze o lakaad ar chas da harzal, ar zaout da vreskenn hag ar yer yaouank, kejer ha polezi, da bellaad diouz o glud ! »

« Da hortoz, merhed paour, n’eo ket chifet on, ‘hanon, gand va yarig zu ; Kalz muioh, a lavare ma hini-koz, evid pa vo eñ kaset da “Rohellou-skeul²¹⁷”. Noz-deiz ema va zoñj enni. Hi heh-unan, rag honnez a zo eul loenig sklintin²¹⁸, ne gred ket ken tapoud hed he garr evid mond da ziskrapad an disterra bontadig²¹⁹ kraz. Dihougal²²⁰ a ra war an treuziou pa glev eun tammig trouz, ha koll a ra mik he fenn pa spourmant eun aotroumobil pe eur vilimbipett bennag ; rag n’eo ket gand eun uig bemdez, ne vern pegen ker eo an uiou hag an amann e paehe he frosez. Neuze, kaer em-eus lavared ar braoika ma hellan : « Bit, me yar bit ! mond a ra diouz an eil baz-

---

²¹³ Cheinig ! : ger estlamma.

²¹⁴ da greo va bouzellou : kement-ha-kement (da greo = da grezi ?)

²¹⁵ amliouaj : marellet

²¹⁶ pintet : fuloret

²¹⁷ Rohellou-skeul : lesano bered Gourin

²¹⁸ sklintin : speredeg (hervez an oberour)

²¹⁹ bontadig : kaoh-kezeg (hervez an oberour)

²²⁰ Dihougal : dihouzouga

skeul d'eben en eur hopal : « Jobjob... Job... Jobjob... Job... ». N'ouzon ket, 'hanon, war-lerh pesort Job e hop va yarig zu... war-lerh Job ar Hog pa daol chañs ! »

Glodig Milin Gêr-an-draoñ

Napoléon III 'oa deut c'hoant dezañ, bremañ zo nao pe zeg vloaz ha tri-ugent, dond d'ober eun droiad bale da Vreiz-Izel.

Kement laouig-inkane²²¹ ha kement karrig stok-reor a oa e-barz ar hornad bro-mañ a oa eet d'e ziambroug beteg Kemper.

« Taker²²² paotr ! », a lavare Kerneo goz en eur gemer eur gwennegadig dour²²³ e ti Loeiz Sant evid kaoud kalon da ziskenn krog Poull-foñs, sevenig-tre eo bet Napoléon-Bihan diouz an oll nemed diouz aotrou Gêr-an-draoñ. War henez 'vad, taker paotr ! en-deus taolet eur zell ken du ma'z eo deuet an aotrou da voud glaz gantañ ! Marteze en-deus klevet, taker paotr ! or-beus savet etre Gwiskri ha Gourin, war beg ar seurkenn, eur maner uhelloh evid e balez, ha merket warnañ gand lizerennou a zaou droatad :

An hini e-neus argant
A ra ar pezh 'n-eus c'hoant.

Ya, klevet e oa bet an doare-ze gand an Impalaer, hag azaleg Kemper beteg Pariz ne ehane lavared : « Saperdaouzeg ! N'eo ket argant a vank din-me, ha koulskoude ne ran ket ar pezh am-eus c'hoant. Ker e kousto da aotrouig Gêr-an-draoñ 'n em gaodud dreist da Napoléon ».

Eiz deiz bennag war-lerh, degouezed a ra gand postillon Gwiskri eur pikol tamm paper alaouret, siell an Impalaer warnañ. « Superlah ! », a lavar Kaourantin, en eur sinta²²⁴ e lunedou war beg e fri, setu amañ eul lizer e-giz ne weler ket aliez o nijal etrezeg Lann Sant-Matilin, dirag lochig Madalen. An taol-mañ, saperiah ! em-eus kavet an tu alkent da dañva gwin koz ar maner ! »

War-lerh an degemer lein greet dezañ e Kemper, ne oa ket pikol pres war an aotrou da zigeri al lizer alaouret.

Kaourantin 'zistroas d'ar gêr,
Ken flak e gov hag e zah-ler.

Setu ar pezh a skrivo Napoléon :

Aotrou,

Greet ho-peus fae war ar re a zo karget da ren ar bed, en eur lakaad war ho maner :

An hini e-neus argant
A ra ar pezh 'n-eus c'hoant

---

²²¹ laouig-inkane : inkane bihan

²²² taker ! sapre !

²²³ eur gwennegadig dour : dour vineraer evid erur gwennig (Hervez an oberour).

²²⁴ sinta : lakaad reiz (Hervez an oberour)

Ho pedi a ran eta da zond d'am haoud da Bariz, dindan pemzeg deiz, heb boud war droad hag heb boud douget ; heb boud en noaz hag heb boud gwisket.

Ouspenn, dindan boan da lavared kenavo da Gêr-an-draoñ evid biken, c'hwi a lavaro din ped lur 'zo e-barz an heol, ped steredenn e-barz an oabl, peleh ema kreiz ar bed, ha c'hwi 'lako dirag daoulagad Ujini, va hini-goz, eul leor ha ne vo nemedoh gouest d'e lenn.

Napoléon

N'eo ket klañv e oa an aotrou war-lerh al lizer-ze ! Begad boued ebed ne ziskenne dezañ . ne gouske ket eul lomm ; dizeha a ree war e dreid. Hirvoudi a ree noz-deiz hag aliez e vagane²²⁵. Neuze an itron a skoute kement ma skampe louarned koad Kerdraoñ, risk-tamm²²⁶, etrezeg Kerguz ha Toull-Laeron.

Lod euz ar verourien a grede e oa an aotrou o klask gouzoud ma oa blod pe kaled kein an itron, pegen kizidig e oa he choukil, ha den ne grede tostaad gand aon euz fest-ar-vaz.

Glodig Milin-Gêr-an-draoñ a oa gwella mignon ar maner. Tridal a ree kalon an aotrou hag an itron pa glevent e douchenn-fouet o strakal dre an aliou kistin. Beb eil deiz d'an nebeuta e yee da lakaad butun²²⁷ gante d'ar zal vraz ha d'o lakaad da hoarzin da greñv o bouzellou en eur drohi²²⁸ d'e dammou fentou.

Glodig 'oa eur boutegig den²²⁹, eur meudadig-hanter bennag uhelloh evid sant Per-Bihan. Mond ha dond a ree, e-giz ma kare, dindan kov Moji Milboriou heb plega e chouk. Evel ma lavare Gouillou, kant gwech muioh a spered en-doa evid a gorr ha ne oa 'med teod anezañ beteg e zeul-troad²³⁰.

« A feiz ! », a lavare Glodig, « red eo din, koust pe goust, mond da weled petra zo c'hoarvezet e-barz ar maner ». Ha setu Glodig d'an neh gand ar prad braz e-giz eur bonedig-touseg²³¹ ha da skei war dor ar zal.

« Deuit tre, mignon Glodig », eme an aotrou, liou ar groug warnañ, ha gwennkann e vleo hag e varo diboas tri deiz 'oa. « Azezit eun tammig, Glodig, e-pad ma vo an tan war ho putun, ha lavarit din ma zo e Giwkri pe e Gourin eun den bennag hag en-deus skiant 'walh evid gouzoud hag ober ar pezh²³² a houlenn ganin an Impalaer Napoléon. »

« Ne vern petra a hell Napoléon goulenn ganeoh, me eo ho ten, 'vad, aotrou », eme Glodig.

« Hama, Glodig, gouest oh da vond da Bariz heb boud war droad hag heb boud douget ? »

« Fidoupenn, ya 'vad ! »

.....

---

²²⁵ e vagane : e simple (Hervez an oberour)

²²⁶ risk-tamm : aon vraz enno (Hervez an oberour)

²²⁷ lakaad butun : da vutuni

²²⁸ en eur drohi : en eur hoarzin kement-ha-kement (Hervez an oberour)

²²⁹ eur boutegig den : kuill e oa Glodig

²³⁰ ne oa 'med teod anezañ beteg e zeul-troad : komz a ree dibaouez

²³¹ eur bonedig-touseg : eun touseg ((Hervez an oberour)

²³² hag ober ar pezh : hag-eñ e ouezfe ober ar pezh

« Heb boud en noaz hag heb boud gwisket ? »
 « Netra êsoh ! »
 « Gouest oh da lavared ped lur a zo e-barz an heol ? »
 « O ! la la ! pell 'zo ema bet pouezet hennez ganin-me ! »
 « Ped steredenn a zo e-barz an oabl ! »
 « A ! feiz ! fidezouar ! deh da noz, just a-walh, e-pad ma oa an itron o harmal, emeus echuet o honta ! »
 « Gouzoud a rit peleh ema kreiz ar bed ? »
 « Diboas an oad e dri bloaz ! Ne vo ket dao din mond da glask muzul Yann ar Hleun-Beuz evid lakaad ma fao warnañ ! »
 « Eun dra bennag diêsoh, a houlenn c'hoaz Napoléon, Glodig paour. Red e vo lakaad dirag daoulagad Ujini, e hini-goz, eur pikol leor ha ne vo nemed an hini en-deus greet al leor-ze evid lenn ar pezh a zo e-barz ! »
 « N'en em jalit ket, aotrou, digor-kaer eo al leor-ze war stal vraz an ti-milin. N'eus nemedon-me hag a oar ar pezh a zo e-barz. Milinerien Kerbiged, Milin-an-Itron, Milin-brad, Milin-ar-horr ha Milin-Gêrnoal n'o-deus ket afer da zond da hwesad ! »

Kolaz 'vilin-goz e-eun 'chome e veg digor
 Pa glaske gouzoud petra 'oa merket e va leor !

« A ! feiz ! Glodig, degaset ho-peus eun tammig buhez din », eme an aotrou. « Ma ho-pefe bremañ ar vadelez da vond da Bariz da gaoud Napoléon, tri mil skoed a roin deoh. »

« Tri mil skoed », eme Glodig, deg gwech re ! Gand daou hant skoed emeus traou 'walh ; ne gemerin ket eul liard ouspen. »

« Kenavo ! », a lavar Glodig d'an aotrou ha d'an itron en eur baka e rikou butun hag en eur lakaad e dregont pezig aour e sakod e chupenn. « 'Raog pell, Napoléon a lavaro dre oll ar Frañs e zo e Gwiskri hag e Gourin lapoused re bar da re Bariz. »

Glodig, heb grig ebed, a dap e laouig gwenn²³³
 Hag a vount kerh warnañ ken e term e zaou benn !

II

Boueteet e ao bet Laouig gwenn
 Ken e terme der an daou benn

Ha setu Glodig hag eñ d'an traoñ gand ar stank da dapoud bourh Gwiskri. E-leh eur zahadig greun pe eur pochadig²³⁴ bleud pe daou, lakaet e oa bet, war gein Laouig, krouer braz an ti-milin hag eur pikol roued-pesked, chomet war-lerh paotred Gourin, eun nozvez ma oa degouezet Beg-e-dog warne e-pad ma oant o klask mired ouz dluzed ar Ster-Vihan da vond da neuial d'ar Ster-Vraz. Ne oa ket bet ankounac'haet gand Glodig ar stleugou melen a yee gantañ bep bloaz da Zant-Herve, pe da Veg-karn-Marzin da zilaosk²³⁵ Chaouig-Pontouar, Skouarnouet

²³³ e laouig gwenn : e marh bihan gwenn

²³⁴ eur pochadig : eur hodelladig

²³⁵ da zilaosk : da reñka tiz (Hervez an oberour)

Kerlabour. Moji Milboriou hag al Laouigou Kergoad a veze kaset da haloupad da Bardon-Per.

Degouezoud a reont e-kreiz ar vourh, ken fier an eil hag egile
Glodig gand eur botou-ler peñseliet er Ringlaz
Laou gand houarnigou krennet gand Renan-Vraz.

Petra bennag en-doa Glodig ken liez a vignoned hag a dud a oa en-dro da barrez Gwiskri, helloud a rit kredi ne oa ket eet euz Poullfoñs da Groaz-ar-Hure gand e sternaj nevez heb kleved tammigou fentou :

Eno a-oll-viskoaz e zo bet goaperien
Dreist-oll pa gouez an traou war chouk ar vilinerien.

« O ! Gwerhez ! », a lavar Fañch ar Rouz, « deuit da weled 'ta, merhed ; eet eo Glodig Milin-Ger-an-draoñ da varhadour pesked ! »

« Takerbi ! » eme Loeiz an Niz, « e-giz ma lavar Gwillou, me 'gred eo eet kentoh da varhadour loaious ! »

Ar grennbaotred a lugern ar hrouer braz, botou Glodig, houarnigou Laouig, hag a lavar en eur vousec'hoarzin :

O ! O ! lavare Glod,
Pep hini 'n-eus e vod !

Kollet e ao e alhwez, da lavared eo e deod, gand Glodig an dezi-se. Muioh e toiuje tagnouzed bourh Gwiskri gand e sternaj nevez evid inkened²³⁶ Pariz. mond a ra, pres warnañ, da brena eur gwiad paper da Veill-Kaskadeg.

Eun abardaevez vad e oa bet, hervez Herri Gallig ha kloher mogn Sant-Yann, oh ober toullou e-barz gand eur skod-tan ha minaoued e gontell karn-mitaou, ha ne oa ket re bounner ar gwiad pa oa bet sammet war chouk Laouig.

N'ouzon ket dre be hent e oa eet Glodig ha Laouig, na pegeid amzer o-doa lakaet da vond beteg Pariz, rag n'on ket bet biskoaz beteg eno, 'hanon. Degouezet e oant eur mare bennag dirag palez Napoléon.

« ... Bremañ 'vad, fidezouar ! » eme Glodiog, « ema poent din mond da aotrou ! »

En em baka a ra kloz e roued vraz pesketaerien Gourin, gwildroennet²³⁷ en-dro dezañ e-giz eur vaillurenn, ha skei a ra war an nor-dal, eun troad dezañ e-barz ar stleugou melen hag egile war an douar. N'eo ket eur hoarzedeg, va zad paour, 'oa savet e-mesk ar zoudarded karget da ziwall an nor-borz.

Gwasoh 'vid gand Jak Ramoner
D'ar zadorn-noz pa ree tro kêr !

Napoléon a'z a dioustu da weled petra zo kroget enne. Chom a ra sabatuet dirag Glodig. Hemañ a bleg e benn beteg e hlin hag a astenn d'an Impalaer al lizer kaset da vaner Gêr-an-draoñ gand Kaourantin postillon.

« Saperdaouzeg ! », eme Napoléon, « hirnez am-boas da weled an tamm genaoueg en-deus bet an hardisegez da verka war dal ar maner braz savet etre Gwiskri ha Gourin :

An hini 'n-eus argant
A ra ar pez 'n-eus c'hoant

²³⁶ inkened : marmouzed (Hervez an oberour)

²³⁷ gwildroennet : kildroennet

« Hama », eme Napoléon, « deuet oh d'am haoud heb boud war droad hag heb boud douget ; heb boud en noaz hag heb boud gwisket ? »

« Ya 'vad, Impalaer », eme Glodig, « deuet on d'ho kaoud, eun troad din e-barz ar stleugou hag an all war an douar. Den ebed ne wel va hrogen ha ne gredan ket ho-peus gwelet gwiskamant ebed e-giz homañ war gein kristen ebed biskoaz. »

« Nann 'vad », eme Napoléon. « Hama, deuit bremañ da greiz ar porz evid ma hellin gouzoud ma n'eus ket muioh a reuz en ho korv evid a skiant en ho spered. »

« ... Lavarit din ped lur a zo e-barz an heol. »

« Tri lur hag eun hanter-kartouron », eme Glodig, « pa vez en e gaouad²³⁸ dreist Menez-Kerguz. Ma ne gredit ket, Impalaer, n'ho-peus nemed e ziskrouga hag e skourra ouz ho krog-poueziou. »

« Ped steredenn a zo e-barz an oabl ? »

« Ken aliez a steredenn a zo en oabl », eme Glodig, « hag a doull a zo em gwiad paper... » Ha Glodig neuze, e deod er-mêz euz e veg, da zibun e wiad paper hed-hahed d'ar porz... Seiz mil seiz kant seiteg ha tri-ugent a oa diouz tu ar Stank-Reo ; kemend-all uhelloh evid Bez-Judaz²³⁹, heb prezeg euz ar stered-red hag ar re losteg, kant gwech lipousoh evid siliou an Toull-Touseg. Ma kredit, Impalaer, am-eus en em drelatet, n'ho-peus nemed o honta, emaint aze ledet.

« Gwelloh eo din ho kredi », eme Napoléon, « evid ober al labour ho-peus greet e ken berr amzer ! Bremañ, lavarit din peleh ema kreiz ar bed. »

« Kreiz ar bed, Impalaer, kreiz ar bed a zo plom-ha-plom dindan seul ho troad kleiz. Toullit don 'walh e-barz an tachad-se ; stagit eur hlohig ouz penn ar fun, hag ar re a zo en tu all a zono deoh evid anzaio n'am-eus biskoaz lavaret netra 'eneb d'ar wirionez. »

« Cheinig Doue ! », a lavar Napoléon en eur zavel e zaoulagad etrezeg an neñv, « ne ouien ket e oa speredou ken braz war an douar ! »

E toull he frenest, Ujini a skrign gand gwiskamant iskiz hag ardou Glodig e-pad ma oa o rei kenteliou d'he hini-koz. Tostaad a ra he zro da zond da skol Glodig. Diskenn a ra, eun tamm mouchouerig gwenn war he genou evid en em vired da dalpa²⁴⁰.

Glodig a dap krouer braz an ti-milin, hen lak dirag fri an Impalaerez, ha gand eun tonig brao en-doa klevet e ti Jef Donas e-pad an eiz deiz e oa bet gand Yann Fantureg o teski lenn Buhez ar Zent e leorig Kroaz-Doue²⁴¹, lavared a ra en eur vounta e viz e pep toull : « *Amañ zo eun toull ; amañ n'eus toull ebed ; amañ ar minaoed ne 'n-eus ket labouret.* »

« 'Walh ! walh ! » a hope Napoléon, kouezet war e benn-a-dreñv. Biskoaz n'e-noa c'hoarzet kemend-all. « 'Walh ! 'walh ! lonket eo he mouchouer gand va hini-goz ; ema o vond da vouga ! » Red e oa bet da Hlodig chom en e zao 'raog degouezoud gand an toullou a oa e-kreiz e leor.

---

²³⁸ en e gaouad : en e splannder (Hervez an oberour)

²³⁹ Bez-Judaz : tu ar biz (Hervez an oberour)

²⁴⁰ da dalpa : da hoarzin kement-ha-kement (Hervez an oberour)

²⁴¹ leorig Kroaz-Doue : al leor evid deski lenn.

War-lerh ar pegad lenn fentuz-se, ankounac'haet e oa bet gand Npoléon ar pennad en-doa kemeret doh aotrou Ker-draoñ. Tenna a ra e iskuiz²⁴² da Hlodig dirag oll dud ar palez, ha kinnig a ra dezañ, gand ar groaz a enor, ar garg uhella e Pariz.

« Netra ! netra ! », a lavar Glodig, « re a zienez a zo ahanon e bro Gourin ha Gwiskri ! »

Godig ha Laouig a zistroas d'ar gêr,

Lijer ha sevenig²⁴³ e-giz daou evnig-Per²⁴⁴.

Hag an Aotrou ?.... Aotrou Ker-an-draoñ ne ouie petra ober evid trugarekaad Glodig. O weled or-beus skoazell da glask aliez gand disterroh evidom, e galon a zigoras frank-kaer da gement den paour a oa etre Gwiskri ha Gourin.

Glodig, distag-krenn e galon diouz madou ar bed-mañ, a gendalhas da bortial gand e Laouig gwenn. D'ar re a glaske rei meuleudiou dezañ abalamour d'e vurzudou, Glodig a lavare en eur hijal e chouk hag en eur strakal e fouet dre aliou kistin ar maner :

Neb a oar implij e spered

'Gav an tu d'ober vad bepred.

.....

---

²⁴² Tenna a ra e iskuiz : en em zigarezi a ra e-keñver Glodig (Hervez an oberour)

²⁴³ sevenig : laouen, hervez an oberour. Bet skrivet "zeonik" gantañ

²⁴⁴ evnig-Per : alhweder.

FURNEZ BREIZ

(Ne lavar ket Martin euz peleh e teu ar hrennlvariou-ze. Marteze euz Gwiskri, marteze bet kavet e-barz kazetennou).

Pa vez sehor 'houlenner glao,
Eun dra bennag a vank atao.

Glao da houlou-deiz
Ne zalh ket beteg kreisteiz.

Reo-gwenn war loar nevez
A denn da hlao aliez.

Reo-gwenn war ar hresk,
Amzer gaer ha fresk.

Reo-gwenn en diskar
Amzer hlao heb mar.

Ruban-hlao²⁴⁵ da doullig-an-noz²⁴⁶
Avel pe glao 'benn antronoz.

Brumenn en oabl, da greisteiz
Glao a-raog tri deiz.

Ruzadur d'abardaez-noz,
Amzer vrao antronoz.

Brumenn d'al loar nevez,
Glao a-raog tri deiz.

An heol gwenn
Da hlao a denn.

Avel e bez Judaz²⁴⁷,
E-pad an deiz glao braz.

Loar gand eur helh d'an noz,
Avel pe glao 'benn antronoz.

Mad eo hada an douar
War an diskar euz al loar.

---

²⁴⁵ Ruban-hlao : kanevedenn.

²⁴⁶ da doullig-an-noz : pa deu an noz.

²⁴⁷ bez Judaz : e tu ar biz.

Melchon hadet diouz al loar neo²⁴⁸
A laka al loened da greo²⁴⁹.

An neb a skarz e graou da genver
A gollo eur vuoh pe eun ounner.

Kerh hadet da genver,
Kerh da garga ar solier.

Glao da houel Sant Gweltaz,
Glao e-pad ar bloaz.

Genverig²⁵⁰ a lavar
A zo ui gand ar yar.

Da viz feor²⁵¹, re a hlao bemdeiz
Re nebeud beb eil deiz.

Da houel Matiaz
E ya ar bik da glask he flas.

Eet ar goukoug da Bariz,
Da ruilla he yaouankiz.

Pa deuy ar goukoug d'ar gêr
'Teuy ganti an neo-amzer²⁵².

Miz meurz gand e vorzoliou
'Zo ken gwaz hag an Ankou.

Da houel Sant-Minole²⁵³,
Stankit ho prad ouz ho kole²⁵⁴.

Da houel Paol²⁵⁵
Mern-vihan war an daol²⁵⁶.

E miz meurz, a-benn kuz-heol,
E tle ar goan boud war an daol.

---

²⁴⁸ neo : nevez.

²⁴⁹ greo : da grevi.

²⁵⁰ Genverig : Miz genver.

²⁵¹ feor : c'hwevrer.

²⁵² an neo-amzer : an nevez-amzer.

²⁵³ Sant-Minole : Sant-Gwenole (d'ar 4 a viz meurz).

²⁵⁴ Stankit ho prad ouz ho kole : arabad lakaad ho kole e-barz ar prad.

²⁵⁵ Da houel Paol : d'ar 15 a viz meurz.

²⁵⁶ Mern-vihan war an daol : ?

D'ar zul-bleuniou
E ta an naered euz ar hleuniou.

E-pad ar zun zantel,
Amzer goloet hag avel.

D'ar zul bleuniou, kontit hoh uiou,
Da zul Fask, torrit o fennou ;
Da zul ar Hazimodo, torrit ho koz podou.

El leh ma vez an avel da zul al lora²⁵⁷,
Eno e chomo e-pad tri hard ar bla²⁵⁸.

Da houel Sant-Mark²⁵⁹,
E sav an dorhadenn²⁶⁰ er park.

Pa vez glao da houel Sant-Mark,
E kouez ar hignez war ar park.

E miz mae, glao bemdez 'zo re
Ha re nebeud da beb eil de'.

Glao miz mae,
"Bad ezu de'.

Pa weler eun aval da houel Yann,
Da ouel Mikêl e kaver kant.

Pa gan ar goukoug war-lerh gouel-Yann
'Vez pell an ed war e zramm²⁶¹.

Pa vez glao da ouel Madalen,
E vreïn ar hraoñ hag ar histen²⁶².

Miz est²⁶³, teir gwech ar bla,
Gouel-Mikêl beb eiz vla !

Laourañsig²⁶⁴, flastrer moh,
Tan pe distan a faot deoh ?

---

²⁵⁷ al lora : al lore (sul ar bleuniou).

²⁵⁸ ar bla : ar bloaz.

²⁵⁹ Sant-Mark : d'ar 25 a viz ebrel.

²⁶⁰ an dorhadenn : penn-ed (hervez an oberour).

²⁶¹ 'Vez pell an ed war e zramm : e c'hom pell an ed e dram.

²⁶² histen : ar histin.

²⁶³ est : eost.

²⁶⁴ Laourañsig : ano eur paotr bihan.

Gouel Mikêl hag an Ankou
A lak kalz a chañchamañchou !

Da houel Sant Jili,
Daou zevez labour d'ober tri.

Da foar Lukaz,
An est er hrignol hag eñ kraz.

Da viz hero²⁶⁵,
Teilit²⁶⁶ ha c'hwi ho-pezo.

Erh d'an Nedeleg
A dalv teil 'vid an ed.

A-barz ma vezo fin ar bed,
Falla douar, gwella ed.

N'eus a fall vicher
D'an neb a oar he ober.

Paneved ar gemenerien
'Ve eet an dud gand ar helien.

Diouz e labour
'Vez anavezet ar micherour.

An neb a glask tapa ar had
Eo red dezañ sevel mintin mad.

An hini na dorch ket e bal
'Vo red dezañ torcha e dal.

Karoud an oll ha labourad
A lak eürusted e pep stad.

Skubit ho ti, grit ho kwele,
Den ne welo ho paourenté'.

Laerez an amzer hag ar boued
Brasa pehedou 'zo er bed.

Al labour 'vez bepred displeet

---

²⁶⁵ hero : here.

²⁶⁶ Teilit : lakait teil e-barz ho parkou.

Pa vez paeet 'raog ma vez greet.

Al labour hag ar bedenn
War an hent mad a zalh peb den.

Peb loudourenn
A gav mad he heusteurenn.

El leh ma vank nêtaurez
Ne chom ket beo ar garantez.

Kenta poent a baourentez,
Lakaad an dillad zul d'ar pemdez.

Gwaz mezhvier ha gwreg latouz²⁶⁷
'Gousko a-bred war ar plouz.

Bevin kig leue ha kig maout
'Zo mad d'ar re a hell o haoud.

Diwezdad eo deoh armerz²⁶⁸
Pa vez an tamm dfiweza e gwerz !

Na daolit ket ho potou a-gostez
Kent n'ho-po kavet eur re nevez.

Doue en-deus lavaret d'ar paour :
Ma n'ho-peus jistr, evit dour.

An neb a vev gand bara zeh
A gav da beuri e peb leh.

Boud zo tud ha n'o-deus 'n o zi
Nemed kreun bara da zebri,
Hag a hop e ti ar re all
Ma n'o-deus rost e-leh kig sall.

Ar madou a ya hag a ta²⁶⁹,
Evel maged, evel pep tra.

Dibaot den a binvidika
Oh ober gaou ouz e nesa.

---

²⁶⁷ latouz : lonteg.

²⁶⁸ armerz : arboelli.

²⁶⁹ a ta : a deu.

Friko d'ar zul, friko d'al lun
Ha bara zeh e-pad ar zun.

Neb zo re vignon d'ar gwin mad
'Zo enebour da vab e dad.

Ar madou deut dre an hent fall
A zo diêz braz da ziwall.

Ar madou braz, an enoriou
Euz ar zent a ra diaoulou.

Madou braz a zo mad
Pa ouier ganet ober vad.

Matez nevez, pa zegouezo,
Kement ha teir a labourou.

Plah a gar he enor miret
Ne zarempred ket ar pianoied²⁷⁰.

Gwelloh eo kozni enoret
Evid yaouankiz fall-vrudet.

E ya Fañchon da fest an noz,
Toull he loerou ha fall he broz.

C'hoant dimezi ha beva pell
O-deus peb Yann ha pep Katell.

Ne deo ket deuet c'hoaz ar mod
E ya ar plah da glask ar paotr.

An hini a gemer e bar
A zimez a-benn pa gar.

N'esu ket a fall votez
Ha ne gav ket he farez.

Bezit du, bezit gwenn,
Peb gaor a blij dezi he menn.

Hag e veh ken du ha mouar,
Gwenn-kann oh d'an hini ho kar.

---

²⁷⁰ ar pianoied. : ar pianoou mekanik.

'Tre an dimezi hag an eured
E vez an diaoul o redeg.

Dibaot ar bardonerien vraz
A zistro sent d'ar gêr, siwaz !

Eur plah anavezet en dañsou,
Eur jao anavezet er foariou,
A chomo hep kaoud sao o-daou.

Eur plah yaouank ha pa zimez
Ne wel 'med aour e beg ar gwez,
Na ve 'med deil melen enne.

E-tal ar forn hag ar steriou²⁷¹,
E vez klevet an doareou²⁷².
Chan ne oar penn ebed d'ar zun²⁷³
Ma n'eo bet e Gourin d'al lun.

Laoskit an dud da glabousad
Ha grit bepred ar pezh a zo mad.

Pep unan 'n-eus e si,
Eüruz ma n'en-deus tri.

Evid plijoud d'an oll
Eo red boud fur ha foll.

N'eo ket an tohad pounnerra
A zav o fenn an uhella.

An ibil falla
A hwitell ar henta.

Gouzañv an dud hag an amzer
A zo daou dra red da ober.

Gwell eo brud vad da bep hini
Evid madou leun an ti.

Gwell eo karantez leun an dorn

---

²⁷¹ ar steriou : ar poullou-kanna.

²⁷² an doareou : ar heleier.

²⁷³ Chan ne oar penn ebed d'ar zun : Chan a zizeria pa ne da ket da Hourin d'al lun.(Hervez an oberour) (Perag ?)

Evid madou leun ar forn.

Mad-tre eo beva pell,
Beva mad a zo kalz gwell.

Ar prener a damall ar pezh a gav ar gwella,
Hag ar gwerzer a veul ar pezh na dalv netra ;
An eil hag egile, 'vid gounid eun diner,
A lavarou meur a haou a-raog distrei d'ar gêr.

Eul liñser wenn ha pemp plankenn,
Eun dorchenn blouz dindan ho penn ;
Pemp troatad douar war-horre,
Setu madou an den er be'.

Divinadennoù

Petra a ya d'ar ster hag a laosk e gov er gêr ?	Eur holhed.
Petra a zegouez ar henta er foar ?	An hent.
E pe miz e prezeg ar merhed an nebeuta ?	E miz c'hwevrer.
Petra a zo ar stanka er foar ?	Bleo war gein al loened.
Petra a vihanna dre ma taoler e-barz ?	Eun toull.
Petra eo ar sota tra a gaver en ti ?	Ar zil, rag ne zalh nemed an traou vil.
Petra 'vez trohet war an daol heb boud debret ?	Ar hartou.
Petra a skrign he dent d'ar re a 'z a en ti ?	An drezenn.
Me 'm-eus eur wezennig a-dreñv va zi Gwelloh he hrogenn eviti.	Eur bod kanab.
Petra a ra an dro d'ar park heb mond e-barz ?	Ar hleuz.
Pere eo ar pesked heb drein ?	Ar pesked-ebrel.
Pesort jao ne chom en e zao nemed pa vezer warnañ ?	Vilimbipet ²⁷⁴ Chan Beg-an-Dro.
Yann : Roit din unan euz ho teñved ha 'm-bo kement ha c'hwi. Job : « Roit din unan euz ho re, ha me 'mo an hanter muioh evidoh ». Pegement en-doa pep hini ?	Yann en-doa pemp ha Job seiz.
Petra a ya a-dreuz-kaer d'ar foar ? Eur zahad ed war eur jao.	Eur zahad ed war eur jao.
Me 'daol eun draig dreist va zi, pa 'z an da glask me a gav tri.	Eun ui.
Mar doh eun den avizet, Evel ma klevan hel lavared, Lavarit din eta just ped min ²⁷⁵ 'Zo d'ober iliz Gourin ?	O degasit din war ho kein ha me o honto.
Pere eo an tri zra diêsa d'ober ?	Skoulma lost ar had ; rivina eun den paour hag ober eur stag gand eun dornad sabl.
Petra a hell golei parkou ha lanneier Heb boud gouest da holei ar feunteun hag ar ster ?	An erh.
Petra a reom oll war eun dro ?	Kosaad.
Perag e kouez ar glao ?	Rag n'hell ket sevel.
Yann a lavare d'e vab : « Bremañ zo daou vloaz e oan eiz kwech kosoh evidoh, hag a-benn bloaz ne vin 'med pemp kwech ».	An tad 34 bloaz hag ar mab 6 vloaz.

²⁷⁴ Vilimbipet : ?

²⁷⁵ min : mèn.

Pe oad en-deus Yann, ha pe oad en-deus e vab ?	
Piou 'zo mab d'ho tad heb boud ho preur ?	C'hwi hoh-unan.
Piou eo patron an archerien ?	Jozue, rag en-doa greet d'an heol chom a-zav.
Petra a ra al lapous er hoad Pa ne bouez nemed war eun troad ?	Sevel an troad all.
Du e-giz an diaoul, ha diaoul n'eo ket ; melen e-giz an aour, hag aoue n'eo ket, ha ront e-giz eur voull ha boull n'eo ket. Petra eo ?	Eur billig-arem.
Petra en-deus dent ha na grog ket ?	Eur grib.
Bleo a zo dindannañ Hag aliez warnañ, Ha kaer ho-peus boud braz, Eñ eo uhelloc'h c'hoaz.	Eun tok.
Petra eo an tri zra diêsa da gas d'ar foar ?	Eur pemoh (respet deoh) heb dirohal ; eur hi heb trotal, ha diou vaouez heb kaozeal.
Petra a vir e va,ntell d'an hañv e-giz d'ar goañv ?	Ar siminal.
Genou digoret, Diouskouarn hep kleved, Kov heb bouzellou, Troid heb ivinou.	Eur pod.
Petra na ev nemed dour hag a gerz bepred d'an treuz ?	Eur hanig.
Petra a ya d'an iliz war e benn ?	An tach.
Treuzi a ra ar stêr, skañv war eun troad, En e benn n'e-neus nemed eul lagad ?	Eun aval.
Braz o henel, Bihan o vervel ?	Eur houlaouenn.
A-dreuz ar mene' Hb kov nag ene ?	An avel.
Petra a ya d'ar marhad An daelou en e zaoulagad ?	Eun tamm amann.
Pa'z oh paotred hag o-deus fri, Piou 'zo furch-difurch dre an ti ?	Eur skubellenn.
Piou 'zo itron eet da vatez Kollet ganti bleun ha perlez ?	Eur skubellenn.
Skrivit "yeot seh" gand pemp lizerenn.	Foenn.
Pebez kemm a zo etre ar mezhier hag al loar ?	Ar mezhier a vez leun bemdez hag al loar eur wech beb miz hepken.
Eun dra ha n'edo ket bet gwelet biskoaz ?	Eun neiz logod e skouarn ar haz.
Me 'm-eus eun armelig wenn N'he-deus alhwez na prenn ?	Eur vi.

N' on ket roue, hag e tougan eur gurunenn ; n' on ket marheg ha koulskoude em-eus gentrou ; n' on ket skrivagner hag e tougan eur vluenn ; n' on ket keginer ha koulskoude e ran da zebri.	Eur hog.
Peseurt kemm etre eur bragou fall hag ar hlasker boued ?	O-daou e houlenont eun tamm.
Petra a zo du-du 'vel an tok Ha pa gouez e ra "flok" ?	Ar bern kaoh-saout.
Daou vreur o-deus ar memez oad Ha n' o-deus na penn na troad ?	Daou lagad.
Gleb atao, Hag atao en dishlao ?	An teod.
E Roudoualleg e oa bet badezet unan disul ha ne oa mab na da dad na da vamm, na da roue, na da Zoue, na d' an diaoul ?	Eur plah.
Petra en-deus liou an diaoul ha diaoul n' eo ket, liou an aour hag aour n' eo ket ?	Ar billig-arem.
Petra a lip treid kement den a ya en ti ?	An treuziou.
Petra a welom bemdez Ha n' hell ket boud gwelet gand Doue ?	Or mestr.
Petra a ya founnusoh dre al lann evid dre an hent praz ?	An tan.
Evid petra e hourvez ar zaout ?	Rag n' hellont ket azeza.
Petra a ra an dro d' ar hoad heb mond e-barz ?	Ar rusk.
Nijal a ra heb diouaskell ha redeg a ra heb divesker ?	Ar houmoul.
Evid petra ema ar gaou heñvel ouz eur voull-erh ?	Rag ma kresk en eur redeg.
Petra n' en-deus na kig nag askorn hag a zoug koulskoude pevar biz hag eur meud ?	Eur maneg.
Petra a verra en eur hirraad ?	Ar vuhez.
Petra a dañva pep tra heb lonka netra ?	Al loa.
Evid petra e vez eur spillenn heñvel ouz eun den dall ?	Rag m' he-deus eur penn heb daoulagad.
Da biou e heller da genta lavared ar sekredou ?	D' ar gaouier, abalamour ne vo ket kredet.
Petra n' eus beg ebed hag en-deus dent koulskoude ?	Eur grib.
Petra en-deus bepred hed an troad ?	Eur votez.
Daou o toullo, (toulla) Daou o selled outo, Daou o selaou toullo, (toullo)	Eur pemoh. E zaoudroad a doull, e zaoulagad a zell,

Hag unan o skeid war an toull.	e ziouskouarn a glev, hag e lost a sko war e benn-a-dreñv.
Petra a zo izelloh gand e benn evid heb e benn ?	Eur penn-gwele.
Petra a ra eul leue p'en-deus eur bloaz ?	Eñ a grog en e zaou vloaz.
Evid petra ho-peus diou skouarn hag eun teod hepken ?	Abalamour eo gwelloh selaou eged prezeg.
Evid petra e chom al loar bepred gwenn ?	Rag ne gaver skeul ebed hir a-walh evid rei eul liou all dezi.
Daoust e peleh e kavin eun dra heñvel ouzon ?	Eur melezeur.
Anaoud a ran eur gwaz ha n'en -deus bet mamm ebed biskoaz ?	Adam.
Petra ne welom ket hag a bouez warnom bepred ?	An oad.
A ya hag a'z a, biskoaz eun dro ne ra ?	An nor.
Petra a helelr kaoud e-bazr eur sakot skarzhet ?	Eun toull.
Peleh ema kizier Langoned pa vez kuzet an heol ?	En disheol
Petra a ya bemdez euz ar Faoued da Gerrien dre Lanijen heb fichal na garr na troad ?	An hent.
Yann en-deus seiz merh, ha pep unan euz e verhed he-deus eur breur. Ped krouadur en-deus Yann ?	Eiz.
Piou eo an dud hag a garfe boud born ?	An dud dall.
Petra 'zo greet pell 'zo hag a vez greet koulskoude bemdez ?	Ar gwele.
Pehini euz rouaned ar Frañs en-deus douget ar gurunenn vrasa ?	An hini e-noa ar penn brasa
Me 'm-eus daou loenig e korn va hraou, Unan 'lavar gwir, an all 'lavar gaou, Hag ar memez tra a lavaront o-daou ?	Eun hoh hag eur wiz.
Petra a zoug e galon en e benn ?	Eur penn-kaol.
Petar en-deus ar memez pouez, karget pe diskarget ?	Eur vegin.
Petra en-deus dent heb kaoud gwech ebed droug enne ?	Eun heskenn.
Peleh e hellan ho kweled el leh n'oh ket bet biskoaz ?	E-barz ar melezeur.
Petar a zo ganet er hoad hag a ya d'ar stèr da gana ?	Eur vazkannerez.
Petra a grog war-lerh e varo ?	An drein.
Pehini eo al loen hag en em stag ar gwella ouz an den ?	Ar helaouenn.

Daou zister a dra, Mar n'int ket toull ne dalvezont netra ?	Eun nadoz hag eur bouton.
Seul-vui a zo Seul nebeutoh e pouezo ?	Toullou greet en eur plankenn.
Petra a zoug pouez eur pikol ti ha n'hell ket dougen eun alhwez ?	Ar mor.
Pesort boull a ra aon d'al laer ?	Eur bouldog.
Peytra a chom aliez bouzar Pa gaser ar paour-kêz d'an douar ?	Ar hloh braz.
Petra a fich bepred Heb distaga gwech ebed ?	Lost ar vuoh.
Petra a heller ober heb arhant ?	Dle.
Petra a vez e ivinou bepred a-raog ha pa gerz ?	An troad.
Pevare e tiskenn ar barometr an izella ?	Pa gouez war an douar.
A zo bet beo hag a zo maro, hag a vale war gein ar re varo ?	Eur votez-lèr war eru bez.

KLOAREGIG KARN-AR-STER

Itron Varia Karn-ar-Ster
Or mammou koz, gwechall,
Pa zeue an nevez-amzer,
A lakee war ho tal
Kurunennou koant-meurbed,
Greet gand roz ha spern-gwenn,
Hag ho kalon digoret
A gleve o fedenn.

Lapousedigou Pontouar,
Raned an Ankelenn,
Kanit c'hoaz enor ha gloar
Da Werhez-ar-Feunteun ;
Ra deuiio ho meulodi²⁷⁶,
War askell an dasson,
Da greski evdi Mari
Karantez va halon.

Pa oan c'hoaz yaouankig-flamm,
Dond a reen aliez,
Va dornig e dorn va mamm,
D'ho feunteun, O ! Gwerhez ;
Dirag ho skeudenn zantel,
Va mamm a zaouline,
Ha 'n he hichenn he bugel
E zaouarn a groaze.

Peleh eo eet an amzer
E teue euz ar gouent
Da bedi da Garn-ar-Ster,
Luzig, va hoarig koant ?
Koadig-Toullgoad souezet

---

²⁷⁶ meulodi : kanadeg.

Ne glev ket mui he mouez,
Rag evel he c'hoarezed
Luzig 'zo leanez.

'Neur gana ho litaniou
E se oll ar barrez,
Gand he haerra bannielou
D'ho Feunteun, O ! Gwerhez,
Kaer e oa d'ho taoulagad
Gweled yaouank ha koz,
Daoulinet e-kreiz ar prad,
O houlenn ho pennoz.

Itron Varia Karn-ar-Ster,
Bep bloaz da Houel Maria,
E kleevd mouez ar hleier
'Touez ar gwez o kana ;
Goiuela a ran 'n eur zoñjal
Oh bremañ dilezet,
C'hwi gand on tud koz gwechall,
Gwechall ken enoret.

Kouidig-Toullgoad, d'ar 16 a viz Eost 1888.

Ar bleiz hag an oanig

An nerz eo lezenn al loened

Ar re wanna a vez taget

Eun oanig yaouank-flamm, 'vid terri e zehed
'Zoube er wazig flour e friig minaouet.
Degouezet ar bleiz, evel eul laer,
Flak-flak e gov ha treud e ler,
« Penaoz, tamm marmouz fall, ho-peus an hardisen²⁷⁷
Da hlabousad an dour a hleb va gourlañchenn ?
C'hwi a baeo, hag hebdale,
An torfed ho-peus greet aze. »
« Aotrou, eme an oan, distanit ho kounnar,
Izelloh 'm-eus evet, teir gwech vad hed ho karr. »
« C'hwi 'gred eta, oanig penn skañv,
N'ouzon ket ar pezh a lavaran ?
Warlene, gouzoud a ran, ho-peus va dispennet.
C'hwi pe ho preur, ne vern ekt. »
« N'em-eus na breur na c'hoar ebed ! »
« Unan bennag bepred 'n-eus roet din eur gwall vrud,
Rag n'em-eus peoh ebed gand ar chas hag an dud,
Ha bremañ, evid va digoll,
C'hwi a baeo evid an oll. »
Kentiz an oanig kêz gand ar bleiz dihelpet²⁷⁸,
Hep pebr hag hep hollen, penn ha lost 'zo lonket.

.....

---

²⁷⁷ hardisen : hardisegez

²⁷⁸ dihelpet : marnaoniet.

An eostik

Na pebez kan lirzin, na pebez meuleudi !
M'ho anavez, eostik-noz, me 'anavez ho mouez-c'hwi ;
An evnedigou all a gemer o repoz,
N'ez eus nemedoh-hu o kana deiz ha noz.

Pep unan anezo n'en-deus nemed eur zon,
E-leh c'hwi 'chañj ho mouez, ho kananouenn, ho ton ;
'Wechou ho kan a zo eur han a levez,
'Wechou all, a gav din, eo karget a enkrez.

Eostik, en ho puhez, evel en on hini,
Ha c'hwi a gav ivez anken ha melkoni ?
D'an noz pa gren ho mouez war askell an avel,
Kredi a ran kleved mouez klemmuz ar havell.

Marteze, eostik kêz, eo maro ho parez,
Hag emaoñ oh ober kañv d'ho paour-kêz konsortez ;
Marteze e ouelit d'ho lapousedigou
A zo hanter-noaz tennet euz o neziziou.

Med pa glevan ho mouez ken sklinton, ken ampart,
O tistag' krenn pep poz 'vel añchenn ar vombard,
Tridal 'ra va halon, ha da Grouer ar bed
Me 'garfe evel deoh lared va eürusted.

Bet troet diwar Guillou (1797-1857).

Yannig hag e gaz

Aezet war dreuziou an ti,
Daou glohig e skourr ouz fri,
Yannig a grigne e grampouezenn,
E gaz bihan 'tal e gichenn.

Ar haz 'ra chiboudou ken brao,
A astenn ken flourig e bao,
Ma kred Yannig en-deus e gaz
Evitañ eur garantez vraz.

P'en-deus ar haz e du kavet,
Krapouezenn Yannig a zo skrapet,
Ha Minouz a dap 'hed e harr
'Vid mond d'ober eur pred dsipar.

Ha neuze Yannig, difaziet,
Da hopal d'ar haz dihelpet²⁷⁹ ;
« Me 'zoñje e oah din mignon,
D'am hrampouezenn 'oa, tamm ampoezon ! »

*Gwelloh eo eur gwir enebour
Evid eur hoz mignon treitour.*

---

²⁷⁹ dihelpet : marlonk (Hervez an oberour).

Aotrou Kergoad

Eun nozvez hañv, war ribl ar ster,
Job Kenderv-koz, ar pesketer,
A welas, e diskenn eur hoad,
Karroñs braz an aotrou Kergoad.

Pevar inkane flour ha gwenn
A stleje eur harroñs melen,
Pep tu dezañ e lampe tan,
Tan war horre ha tan dindan.

Kenderv-koz, kaloneg meurbed,
'Raog den biskoaz n'en-deus redet,
Deg gwech 'n-eus gwelet an Ankou
Ha Mamm-an-diaoul 'tastum louzou.

« Aotrou, emezañ, petra 'zo ?
Me 'zoñje din e oah maro ?
Penaos 'ta ho kwelan henoz,
Seret 'vefe ar Baradoz ? »

« Ar Baradoz n'eo ket serret
Med me, siwaz ! a zo daonet
Abalamour d'am laeroñsi
Ha d'ar skwer fall roet en va zi. »

Ar homzou-ze p'en-deus klevet,
Job Kenderv-koz a zo spontet :
« Tehit pell », en-deus lavaret,
« Tehit pell diouzon, milliget !

N'em-eus klasket argant pe aour,
Gwell eo ganin chom bepred paour,
Gwell eo boud paour-kêz pesketer
'Vid boud rostet gand Lusifer ! »

Ar vran hag al louarn

Eun devez, Soaz ar Vran, war beg eur bod pintet,
A zalhe en he geol eun tamm gwastell lardet ;
Alanig-al-louarn, bepred e fri er-mêz,
A dap atao e lod kentiz ha ma klev c’hwez.
« Demad ! Itron ar Vran, greet em-eus tro ar bed,
Ha pluñv evel ho re biskoaz n’em-eus gwelet !
Ma ‘n-eus roet deoh Doue eur vouez evel ho liou,
Heb arvar c’hwi a zo rouanez or hoajou. »
War-lerh ar homzou-ze, teoaad a ra kov Soaz,
Hag oll ar stank a gorn²⁸⁰ pa zigor he beg braz.
An tamm gwastell lardet war an douar kouezet
Gand an hinkin²⁸¹ louarn kentiz a zo lonket.
Evid diskouez d’ar Vran e oll anaoudegez,
Alanig a ra dezi eur gentel a furnez :
« Disprezit, moereb koz, ardou ar hoaperien,
Beva ‘reont diwar-goust ar baour-kêz glepijen²⁸². »
Ar vran douas neuze, eun tammig diwezd,
Ne chomfe mui netra war he lerh da lipad !

---

²⁸⁰ a gorn : a gren (Hervez an oberour)

²⁸¹ hinkin : lampon (Hervez an oberour)

²⁸² glepijen : ar re baour (Hervez an oberour)

An nezadeg

Bemnoz, e-pad ar goañv, oll verhed ar hartell²⁸³,
Gand o hegelliad gloan a'z ee da di Katell.
Galloud a rit kredi n'eo ket mouez ar grilled
'Zave an uhella tro-war-dro d'an oaled.

Da zibun marvailloù ha doareoù ar vro,
Ne oa ket en o mesk par da Jann Beg an-dro ;
Eun tres ken brao he-doa da zisplega he zraou
Ma chome ar genou digor-kaer d'he selaou.

Jann a gare Doue ha gizioù Breiz-Izel ;
Pep kontadenn ha pep gwerz, 'giz eur prezeg santel,
Lakee yaouank ha koz, oll ar re o hleve,
Da garoud muioh-mui o bro hag o Doue.

---

²⁸³ ar hartell ar harter.

Al labourer-douar hag e vugale

Labourit, ha kemerit poan,
Ar gwisk ne splet ket d'an dindan²⁸⁴.

Eul labourer-douar, 'raog mond dirag Doue,
A halvas en-dro dezañ e diad bugale.
« Diwallit, emezañ, da werza ar parkou
Glebiet ken aliez gand c'hwezenn ho tadou.
Na zoujit ket ho poan²⁸⁵, teurialit ho touar²⁸⁶ ;
Gand ar bal, ar bigell, torrit peb lodenn varr !
Diframmit ar gwriad²⁸⁷ hag ar vein heb damant,
Dindane, me 'lar deoh, 'zo eur huziad argant. »
War-lerh maro o zad, ar vugale, c'hwez beo,
Eun tamm mouiadenn²⁸⁸ zeh 'ra eun tamm douar neo²⁸⁹,
Ha da zilost an hañv, eru burzud 'oa gweled
Ar zegal hag ar herh 'oa bet gante eostet,
« Hag an teñzor kuzet ? »
« Diberhenn eo bepred ! »
An tad en-doa diskouezet 'oa eun den a skiant,
« Pa'z eo gwir al labour 'zo eur huziad argant. »

---

²⁸⁴ Ar gwisk ne splet ket d'an dindan : ar gwisk n'eo ket ken mad hag an douar a zo dindan. (Hervez an oberour)

²⁸⁵ Na zoujit ket ho poan : na erbedit ket ho poan. (Hervez an oberour)

²⁸⁶ teurialit ho touar : turiit ho touar aliez. (Hervez an oberour)

²⁸⁷ ar gwriad : ar gwriziou.

²⁸⁸ mouiadenn : mouded ;

²⁸⁹ neo : nevez (evid ar rim).